

Přezkum č. 02

CS

Opatření EU proti rostoucímu množství nebezpečného odpadu

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

2023

Obsah

	Body
Shrnutí	I–VIII
Úvod	01–18
Nebezpečný odpad	01–06
Životní cyklus nebezpečného odpadu	07–10
Množství nebezpečného odpadu roste	11–14
Úlohy a povinnosti	15–18
Rozsah a koncepce přezkumu	19–21
Iniciativy EU v oblasti nakládání s nebezpečným odpadem	22–37
Právní a politický rámec EU pro nebezpečný odpad	22–26
Financování EU související s nebezpečným odpadem	27–31
Klasifikace nebezpečného odpadu	32–37
Předcházení vzniku nebezpečného odpadu v EU	38–47
Přes snahy EU vzniká více nebezpečného odpadu	38–40
Hospodářské subjekty mohou vzniku nebezpečného odpadu předcházet tím, že změní způsob, jakým navrhují a vyrábějí výrobky	41–45
Jsou-li znečišťovatelé odpovědní za svoje odpady, pomáhá to při prevenci vzniku nebezpečného odpadu	46–47
Zpracování nebezpečného odpadu v EU	48–82
Uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady na zpracování nebezpečného odpadu	48–69
Většina nebezpečného odpadu se nehodí k přípravě k opětovnému použití	52
EU má potíže s recyklováním nebezpečného odpadu	53–60
Zhruba polovina spalovaného nebezpečného odpadu se nevyužívá k výrobě energie	61–65

Zhruba polovina nebezpečného odpadu se stále odstraňuje	66–69
Pro nakládání s nebezpečným odpadem platí přísnější pravidla	70–74
Nezákonné obchodování s nebezpečným odpadem v EU	75–82
Odpad nevykázaný jako nebezpečný	76–77
Nezákonné ukládání	78
Nedovolená přeprava odpadů v EU nebo mimo ni	79–82

Výzvy a příležitosti	83–89

Přílohy

Příloha I – Předpisy EU vztahující se k nebezpečnému odpadu

**Příloha II – Řízení o nesplnění povinnosti týkající se
nebezpečného odpadu**

Příloha III – Zpracování nebezpečného odpadu v roce 2018

Glosář

Tým EÚD

Shrnutí

I Nebezpečný odpad může ohrožovat lidské zdraví a životní prostředí. Proto v EU podléhá omezující právní úpravě. Cílem těchto předpisů je zajistit společnou definici nebezpečného odpadu a řádné nakládání s ním prostřednictvím přísnějšího kontrolního režimu, než jaký se uplatňuje u ostatního odpadu.

II Narůstající objem nebezpečného odpadu s sebou nese několik problémů, a je tedy příhodné přezkoumat, jak se s ním v EU nakládá. Tento přezkum je přehledem úlohy a opatření EU v oblasti nebezpečného odpadu a také výzev a příležitostí vyplývajících z předcházení jeho vzniku a z jeho zpracování. Komise a spolunormotvůrci by mohli přezkum zohlednit při probíhající aktualizaci příslušné legislativy. Tento dokument není zprávou o auditu, ale jde o přezkum vycházející z veřejně dostupných informací nebo z materiálů shromážděných zvláště k tomuto účelu.

III EU **vymezuje** nebezpečný odpad jako odpad vykazující jednu nebo více konkrétních nebezpečných vlastností. Pro omezení možného škodlivého dopadu nebezpečného odpadu má zásadní význam proces klasifikace, který je však narušen nejednotnou klasifikací nebezpečného odpadu mezi členskými státy.

IV Nejlepším způsobem, jak řešit problematiku nebezpečného odpadu, je především **předcházet** jeho vzniku. Prevence vzniku nebezpečného odpadu je prioritou EU od roku 1991. Opatření EU se zaměřovala na ovlivňování toho, jak hospodářské subjekty navrhují a vyrábějí výrobky, na odpovědnost znečišťovatelů za jejich odpady a na poskytování lepších informací o přítomnosti nebezpečných látek spotřebitelům. Navzdory všem těmto iniciativám se objem nebezpečného odpadu vyprodukovaného v EU od roku 2004 nepřetržitě zvyšuje.

V Pokud nelze vzniku nebezpečného odpadu zabránit, musí jej zpracovat zvláštní zpracovatelská zařízení za dodržování přísných pravidel a požadavků na bezpečnost. Bezpečné zpracování nebezpečného odpadu však stále postihují obtíže spočívající například v tom, jak zajistit, aby se nebezpečný odpad nesměšoval s jinými druhy odpadu, a jak nebezpečný odpad spolehlivě registrovat a sledovat. Údaje EU o zpracování nebezpečného odpadu postihují jen 79 % vyprodukovaného nebezpečného odpadu, takže 21 % není zachyceno.

VI Preferovanou možností při zpracování nebezpečného odpadu je příprava k opětovnému použití, po níž následuje recyklace, energetické využití a jako poslední možnost odstranění. Z dostupných údajů plyne, že více než polovina nebezpečného odpadu, který v EU vyprodukujeme, se odstraňuje a na opětovné použití a recyklaci připadá 34 %. Některé toky nebezpečného odpadu je technicky obtížné recyklovat ve velkém rozsahu nebo ekonomicky proveditelným způsobem. Když to možné je, mají recyklační závody potíže odpad dekontaminovat nebo pro výsledek recyklace nalézt tržní příležitosti.

VII Kvůli přísnějším pravidlům pro nakládání s nebezpečnými odpady a bezpečnostním pravidlům vzniká hospodářským subjektům administrativní zátěž navíc a vyšší náklady na zpracování odpadu. To s sebou nese riziko **nezákonného obchodování s nebezpečným odpadem**, při němž subjekty vyprodukovaný odpad nevykáží jako nebezpečný a **nezákonně jej uloží** v EU nebo **jej nezákonně přepraví** uvnitř EU a mimo ni.

VIII Upozorňujeme na několik výzev souvisejících s nakládáním s nebezpečným odpadem v EU. EU musí řešit tyto problémy:

- rostoucí objem nebezpečného odpadu a nízkou míru předcházení jeho vzniku,
- nejednotnou klasifikaci nebezpečného odpadu,
- rozdíl 21 % mezi objemem nebezpečného odpadu, který je vykázan jako vyprodukovaný a jako zpracovaný, a sledovatelnost od vzniku po konečné zpracování, která není plně zajištěna,
- odstraňování více než poloviny nebezpečného odpadu, přičemž míra recyklace zůstává nezměněna,
- riziko nezákonného obchodování s nebezpečným odpadem.

Úvod

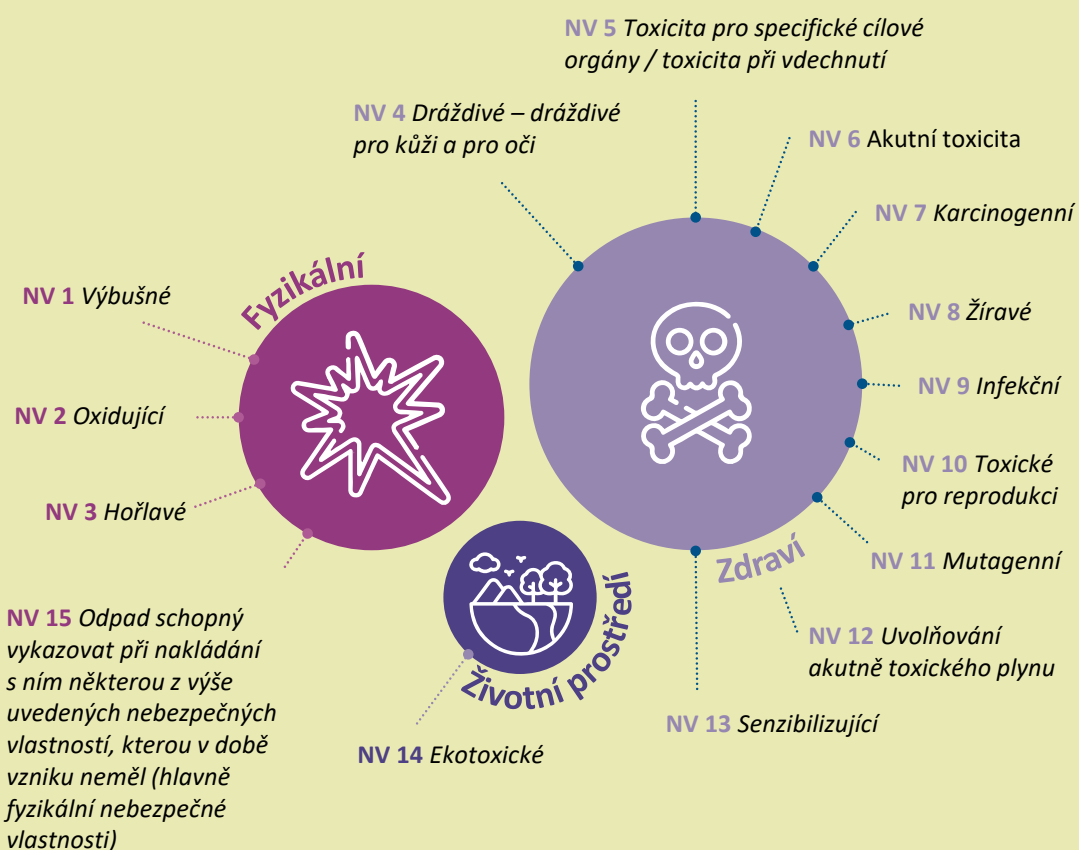
Nebezpečný odpad

01 V předpisech EU se nebezpečný odpad definuje jako odpad, který vykazuje jednu nebo více nebezpečných vlastností. Nebezpečné odpady mohou být například výbušné, dráždivé nebo toxické (viz [tabulka 1](#)).

Rámeček 1

Definice nebezpečných odpadů

Rámcová směrnice o odpadech (čl. 3 odst. 2) definuje nebezpečný odpad jako odpad, který vykazuje jednu nebo více z 15 nebezpečných vlastností uvedených v příloze III směrnice:

Zdroj: EÚD na základě [rámcové směrnice o odpadech](#).

02 Nebezpečný odpad může mít při vdechnutí, dotyku či požití dopady na lidské zdraví. Může způsobit nemoc, vrozené vady, neplodnost, rakovinu či dokonce smrt. Nebezpečný odpad může rovněž kontaminovat životní prostředí tím, že působí znečištění půdy, vzduchu a vody a degradaci ekosystémů. Dále může vyvolat fyzikální reakce jako výbuchy, vytvářet toxické páry nebo způsobit bezprostřední nebezpečí požáru.

03 Nebezpečný odpad může mít různé podoby: pevnou, tekutou, pastovitou a plynou. Nebezpečný odpad vzniká mnoha různými činnostmi, přičemž nejvíce nebezpečného odpadu vytvářejí hospodářské subjekty (viz [obrázek 1](#)).

Obrázek 1 – Hlavní činnosti vytvářející nebezpečný odpad v EU v roce 2018, v tisících tun

Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu.

04 Hlavními odvětvími, která přispívají k produkci nebezpečného odpadu, jsou zpracovatelský průmysl (zejména kovů), vodní hospodářství a nakládání s odpady, stavebnictví a těžba, na něž společně připadá 75 % nebezpečného odpadu vzniklého v EU. Například jak těžba, tak metalurgie produkují jako odpad toxické těžké kovy¹. Podobně při čištění odpadních vod vzniká kal z čistíren odpadních vod, který může obsahovat těžké kovy a patogeny².

05 Pokud jde o domácnosti, typickými příklady nebezpečného odpadu, který produkují, jsou určité léčivé přípravky, použité baterie, lak na nehty, zahradní pesticidy, čisticí prostředky, barvy, rozpouštědla, zářivky nebo elektronická zařízení³.

06 V roce 2018 představoval více než polovinu celkového objemu vyprodukovaného nebezpečného odpadu minerální a solidifikovaný odpad (převážně zemina a stavební a demoliční odpad), po kterém následoval chemický a zdravotnický odpad (26 %), jak ukazuje [obrázek 2](#).

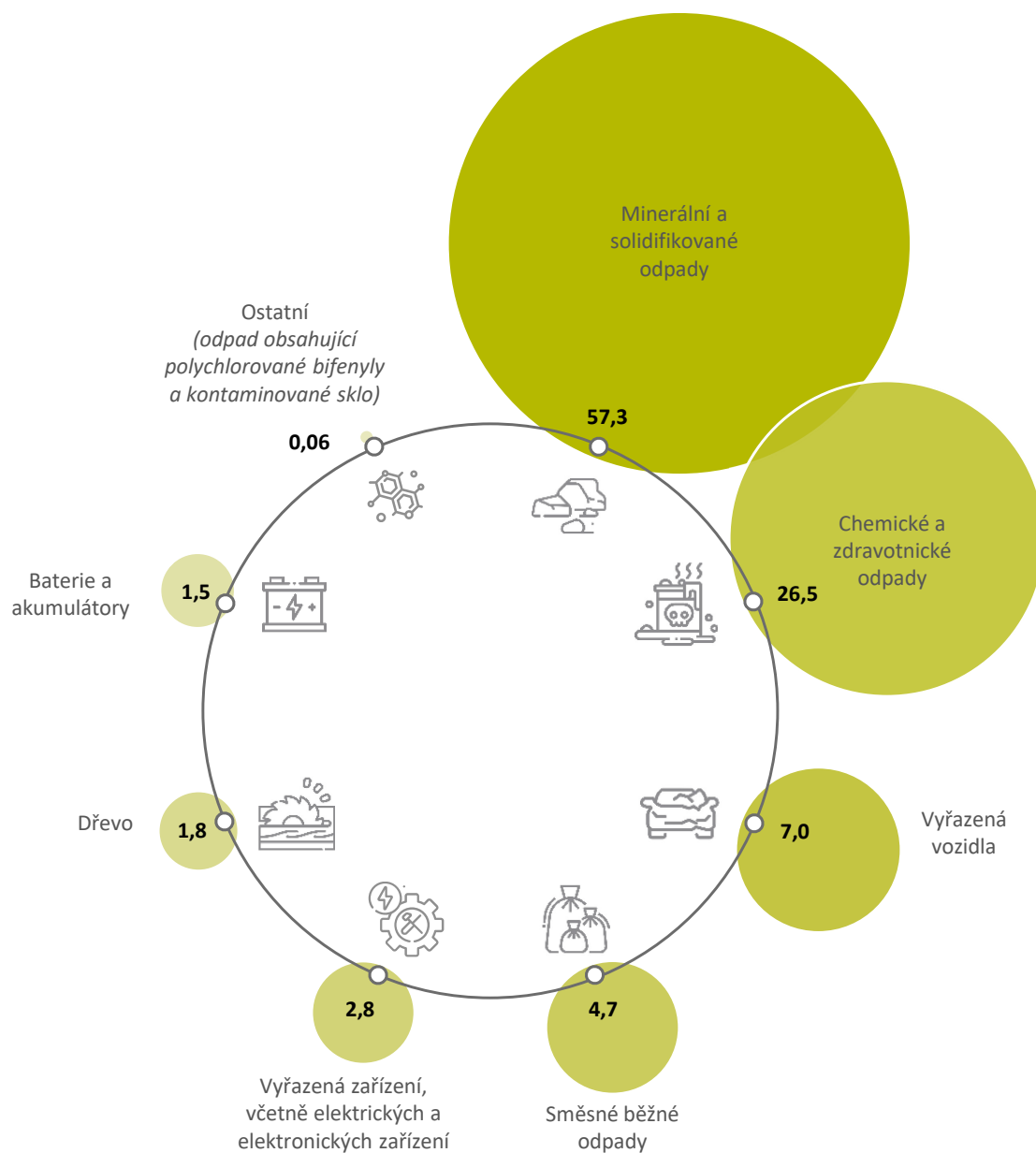
---

¹ Internetová stránka Programu OSN pro životní prostředí o těžkých kovech.

² Internetová stránka Komise o kalu z čistíren odpadních vod.

³ Oznámení Komise o tříděném sběru nebezpečného odpadu z domácnosti, [2020/C 375/01](#).

Obrázek 2 – Hlavní toky nebezpečného odpadu vyprodukovaného v EU v roce 2018 (v milionech tun)

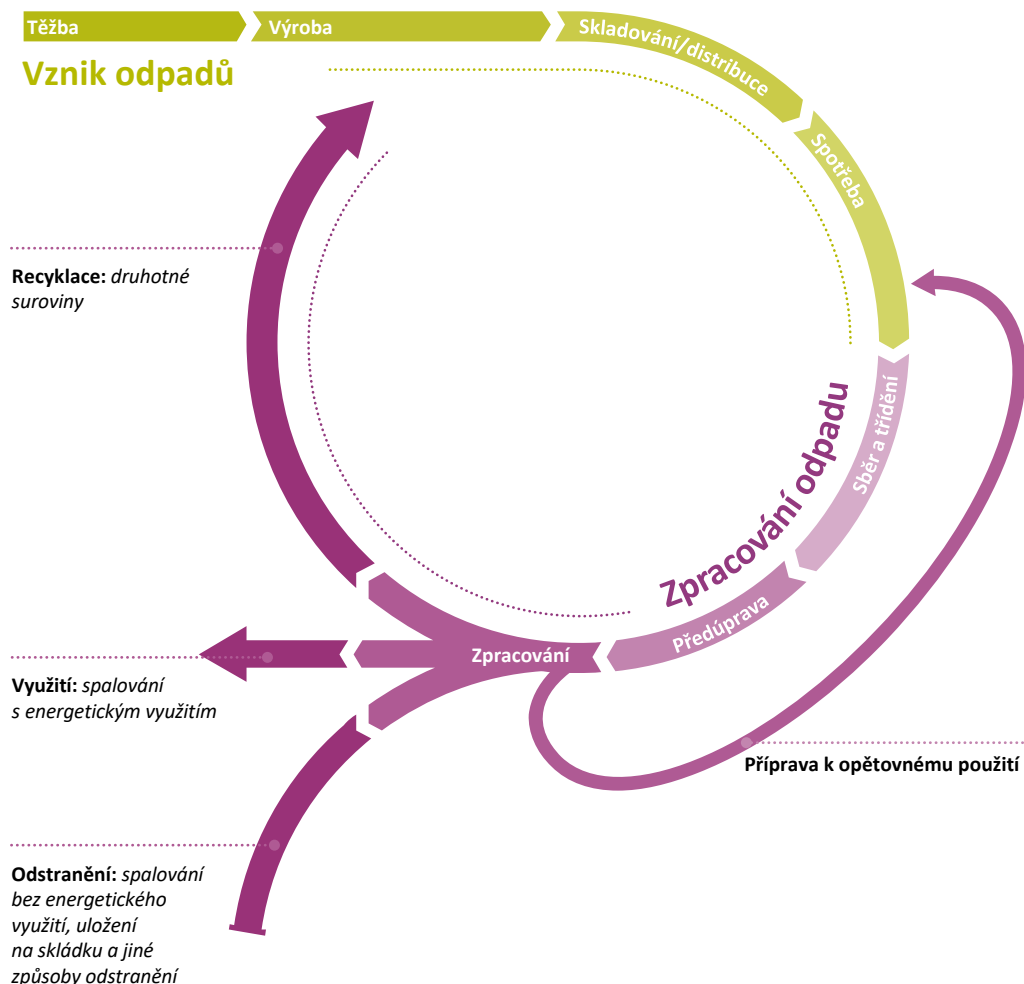

Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu.

Životní cyklus nebezpečného odpadu

07 Ve všech fázích životního cyklu výrobku může vznikat nebezpečný odpad, který je pak nutno zpracovat (viz [obrázek 3](#)).

Obrázek 3 – Proces nebezpečného odpadu

Zdroj: EÚD na základě [zprávy Evropské agentury pro životní prostředí a rámcové směrnice o odpadech](#).

08 Hospodářské subjekty mohou vzniku nebezpečného odpadu předcházet tím, že omezí přítomnost nebezpečných látek ve výrobcích⁴ a nebezpečné látky nahradí bezpečnějšími alternativami⁵. K omezování vzniku nebezpečného odpadu mohou také přispět iniciativy, které podporují dlouhou životnost výrobků, bezpečné využívání chemických látek a postihování znečišťovatelů.

⁴ Čl. 9 odst. 1 písm. i) [rámcové směrnice o odpadech](#).

⁵ [Internetová stránka Evropské agentury pro chemické látky o nahrazování nebezpečných látek bezpečnějšími chemickými látkami](#).

09 Když nebezpečný odpad vznikne, může být připraven k opětovnému použití, recyklován, využit pro energetické účely nebo v krajním případě odstraněn (například spálením bez energetického využití, uložením na skládku). Například⁶ až 70 % použitých rozpouštědel lze recyklovat na rozpouštědla k přímému použití. Některé léčivé přípravky, například chemoterapeutické léčivé přípravky nebo chemické zbraně, musí být zničeny spalováním za vysokých teplot. Zbytky ze spalování nebezpečného odpadu se systematicky ukládají na skládky. Volba způsobu zpracování nebezpečného odpadu závisí na jeho povaze, dostupnosti zařízení na zpracování odpadu, ale také na ekonomických ohledech.

10 Nebezpečný odpad lze zpracovat v zemi původu, poslat do jiného členského státu nebo přepravit mimo EU. Členské státy mohou nebezpečný odpad přepravit mimo EU pouze do zemí OECD, a to k recyklaci nebo využití⁷. V případě odstranění odpadů je přeprava omezena na země Evropského sdružení volného obchodu⁸. EU také dováží nebezpečný odpad ze zbytku světa.

Množství nebezpečného odpadu roste

11 Omezení produkce odpadů, včetně nebezpečných odpadů, a zrušení vazby mezi vznikem odpadů a hospodářským růstem je prvotním cílem odpadové politiky a politiky oběhového hospodářství EU⁹.

12 V roce 2018 v EU vzniklo 102 milionů tun nebezpečného odpadu, který představoval 4 % veškerého vyprodukovaného odpadu. **Obrázek 4** ukazuje, že množství nebezpečného odpadu v EU se v letech 2004 až 2018 zvýšilo o 26 % z 80,8 milionu tun na 101,7 milionu tun. Podle Komise je však toto zvýšení převážně způsobeno lepším vykazováním vzniku nebezpečných odpadů.

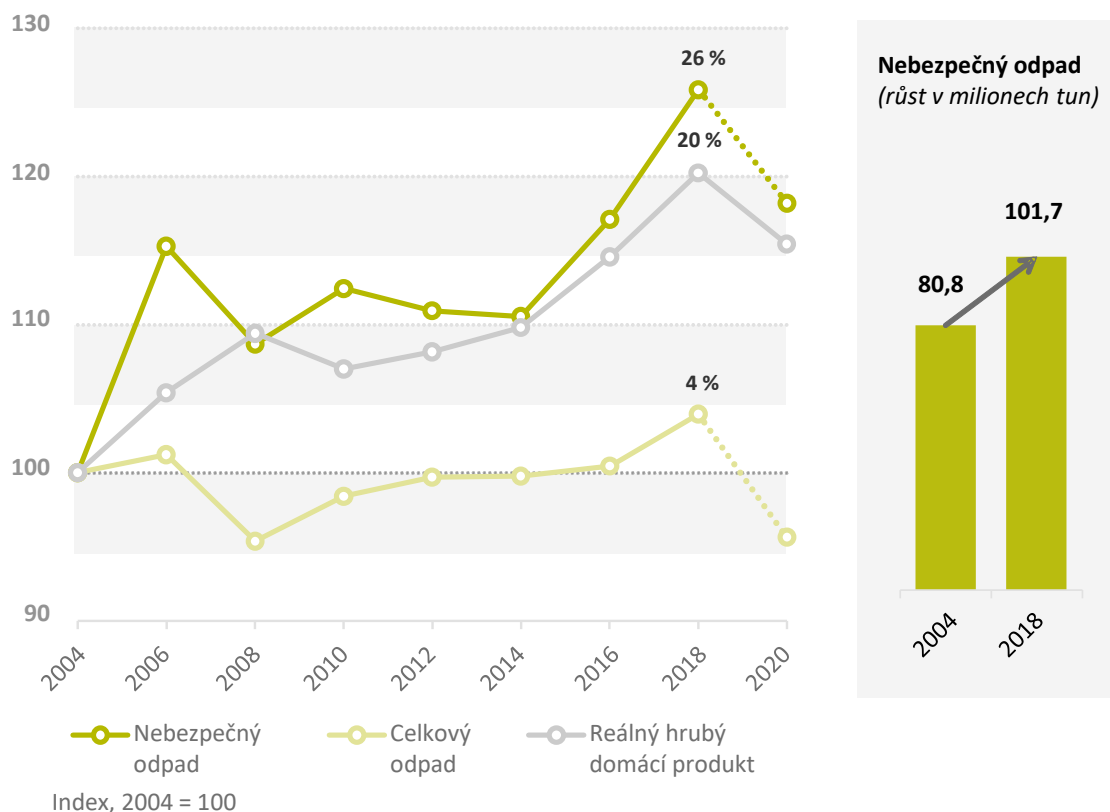
⁶ Hazardous Waste Europe a EURITS.

⁷ Basilejská úmluva, ratifikována EU v roce 1998.

⁸ Článek 34 nařízení (ES) č. 1013/2006 o přepravě odpadů.

⁹ Evropská agentura pro životní prostředí, *Waste generation and decoupling in Europe*, 2021.

Obrázek 4 – Produkce nebezpečného odpadu v EU od roku 2004

Pozn.: za rok 2020 jsou o odpadech k dispozici pouze prozatímní údaje.

Zdroj: EÚD, vypočteno na základě údajů Eurostatu o vzniku [nebezpečného odpadu](#) a [odpadu](#) a o [hrubém domácím produktu](#).

13 Z prozatímních statistických údajů o nebezpečném odpadu vyprodukovaném v EU v roce 2020, zveřejněných Eurostatem v září 2022, vyplývá pokles množství nebezpečného odpadu způsobený pandemií COVID-19. Jelikož jsou tyto údaje neúplné a budou dále aktualizovány, rozhodli jsme se, že je v analýze v následujících oddílech nepoužijeme.

14 Jak naznačuje [obrázek 4](#), hrubý domácí produkt v EU se v letech 2004 až 2018 zvýšil přibližně o 20 %. Bylo možné očekávat, že tento vývoj povede ke zvýšení produkce odpadu, včetně nebezpečného. Zatímco celkový objem odpadu vzrostl o 4 %, což ukazuje na oddělení od hospodářského růstu, množství nebezpečného odpadu se zvýšilo o 26 %. Předpokládá se, že odvětví náročná na chemické látky (například stavebnictví nebo elektronika) v důsledku celosvětových trendů jako urbanizace,

zvyšování spotřeby a zrychlující se technologické změny porostou¹⁰, což by mohlo vést ke vzniku většího množství nebezpečného odpadu.

Úlohy a povinnosti

15 V oblasti nakládání s odpady zodpovídá za stanovení priorit EU Komise (hlavně Generální ředitelství pro životní prostředí) spolu s legislativními orgány EU. Komise navrhuje politiky, včetně nových právních předpisů. Komisi při tvorbě politik poskytuje podporu Evropská agentura pro životní prostředí. Komise požadavky EU týkající se nebezpečného odpadu neprovádí, nýbrž dohlíží na jejich provádění členskými státy.

16 Eurostat zodpovídá za shromažďování statistických údajů o odpadech od členských států a za provádění kontrol kvality těchto údajů. Každé dva roky zveřejňuje údaje o vzniku nebezpečného odpadu a nakládání s ním a každý rok o jeho přepravě uvnitř i mimo EU.

17 Členské státy jsou zodpovědné za to, aby legislativní požadavky týkající se nakládání s odpady byly dodržovány na národní úrovni. Musí předpisy EU provést ve vnitrostátním právu a vypracovat a provádět plány nakládání s odpady a programy předcházení vzniku odpadů. Tyto plány musí obsahovat ustanovení o nebezpečném odpadu.

18 Pokud členské státy předpisy EU upravující nebezpečný odpad ve vnitrostátním právu neprovedou nebo je provedou nesprávně, případně systémově neplní požadavky EU, může Komise proti nim zahájit řízení o nesplnění povinnosti.

---

¹⁰ Program OSN pro životní prostředí, *Global Chemical Outlook II: Summary for policy makers*, 2019.

Rozsah a koncepce přezkumu

19 Nárůst objemu nebezpečného odpadu ohrožuje lidské zdraví a životní prostředí v několika ohledech. Je tedy namístě přezkoumat, jak EU s tímto odpadem nakládá. Tento přezkum je přehledem úlohy EU a jejích opatření v oblasti nebezpečného odpadu a také výzev a příležitostí vyplývajících z předcházení jeho vzniku a z jeho zpracování. Zabývali jsme se obdobím od roku 2004, kdy se údaje o nebezpečném odpadu staly na úrovni EU dostupnými, do září 2022. Upozorňujeme na klíčové budoucí výzvy pro EU při nakládání s nebezpečným odpadem.

20 Nejedná se o zprávu o auditu, nýbrž o přezkum, který vychází převážně z veřejně dostupných informací nebo materiálu shromážděného zvláště k tomuto účelu, jako jsou veřejné dokumenty Komise (Generálního ředitelství pro životní prostředí a Eurostatu), Evropské agentury pro životní prostředí a Výzkumné služby Evropského parlamentu. Použili jsme zprávy zveřejněné EÚD o zásadě „znečišťovatel platí“¹¹, elektrickém a elektronickém odpadu¹² a o plastovém odpadu¹³. Vedli jsme pohovory s pracovníky Komise a radili jsme se s odborníky v této oblasti (například z Europolu a ze zainteresovaných subjektů z průmyslu a občanské společnosti). Rovněž jsme navštívili dvě zařízení ve Francii zaměřená na nebezpečný odpad, abychom z praktického hlediska porozuměli různým metodám zpracování odpadu.

21 Zveřejnění tohoto přezkumu na počátku roku 2023 poskytuje Evropskému parlamentu a Radě příležitost začlenit jej do současné debaty o příslušných právních předpisech, jako je [nařízení o přepravě odpadů](#) a [směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí](#). Komise by k němu mohla přihlédnout i při svých budoucích přezkumech [rámcové směrnice o odpadech](#).

---

¹¹ Zvláštní zpráva 12/2021: Zásada „znečišťovatel platí“ – její uplatňování v environmentálních politikách a opatřeních EU není jednotné.

¹² Přezkum 04/2021: Opatření a stávající výzvy EU v oblasti elektronického odpadu.

¹³ Přezkum 04/2020: Opatření EU k řešení problematiky plastového odpadu.

Iniciativy EU v oblasti nakládání s nebezpečným odpadem

Právní a politický rámec EU pro nebezpečný odpad

22 Zastřešujícím předpisem upravujícím nebezpečný odpad v EU je [rámcová směrnice o odpadech](#). Jejím hlavním cílem je předcházet negativním dopadům způsobeným odpadem a omezovat je. Za tímto účelem musí členské státy s nebezpečným odpadem nakládat v souladu s třemi klíčovými zásadami:

- **zásadou hierarchie způsobů nakládání s odpady**, přičemž předcházení vzniku odpadů a příprava k opětovnému použití jsou nejupřednostňovanějšími možnostmi, po nichž následuje recyklace, energetické využití a jako poslední možnost odstraňování odpadů,
- **zásadou předběžné opatrnosti**, která se realizuje omezováním nebezpečných látek v odpadu jako preventivním opatřením,
- **zásadou „znečišťovatel platí“ a zásadou odpovědnosti výrobce**, spočívajícími v tom, že subjekty, které produkují odpad nebo kontaminují životní prostředí, by měly nést za své chování plné náklady.

23 [Rámcová směrnice o odpadech](#) také vymezuje přísnější pravidla pro nakládání s nebezpečným odpadem ve srovnání s nikoliv nebezpečným odpadem. Jedná se například o tato:

- povinnost členských států zajistit sledovatelnost pomocí elektronických registrů nebezpečného odpadu od jeho produkce až do místa konečného určení,
- zákaz směšování, který znamená, že nebezpečný odpad nelze směšovat s jinými kategoriemi nebezpečného odpadu, ani s jiným odpadem,
- zvláštní povinnost balení a označování během sběru, přepravy a dočasného uskladnění nebezpečného odpadu,
- zpracování nebezpečného odpadu je povoleno jen ve zvláště určených zařízeních na zpracování odpadu, která obdržela povolení,
- od roku 2025 povinný tříděný sběr nebezpečného odpadu pocházejícího z domácností.

24 Právní rámec EU pro nebezpečný odpad doplňují směrnice a nařízení upravující zvláštní činnosti při nakládání s odpady (například přepravu odpadů nebo jejich ukládání na skládku) a zvláštní toky odpadů (například vozidla nebo baterie s ukončenou životností). Rámec nepředepisuje cíle pro produkci nebezpečného odpadu, ani neovlivňuje jeho zpracování. Přehled platných právních předpisů uvádí [příloha I](#).

25 Komise může vymáhat dodržování předpisů EU v členských státech tím, že zahájí řízení o nesplnění povinnosti. V posledních třech desetiletích zahájila Komise 216 takových řízení (viz [příloha II](#)). Většina se týká nutnosti omezit používání nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních. Příklad je uveden v [rámečku 2](#).

Rámeček 2

Příklad vymáhání pravidel týkajících se nebezpečného odpadu právními prostředky

V roce 2003 zahájila Komise řízení o nesplnění povinnosti proti Řecku, protože nevypracovalo plán a nenakládalo s nebezpečnými odpady v souladu s několika směrnici EU. Řízení se týkalo nedostatečného přiměřeného plánování pro nakládání s nebezpečným odpadem, nevybudování sítě na nakládání s tímto odpadem a nepřijetí nutných opatření zajišťujících řádné nakládání s ním.

V roce 2009 vydal Evropský soudní dvůr [rozsudek](#), v němž Řecko žádá, aby v těchto záležitostech neprodleně jednalo.

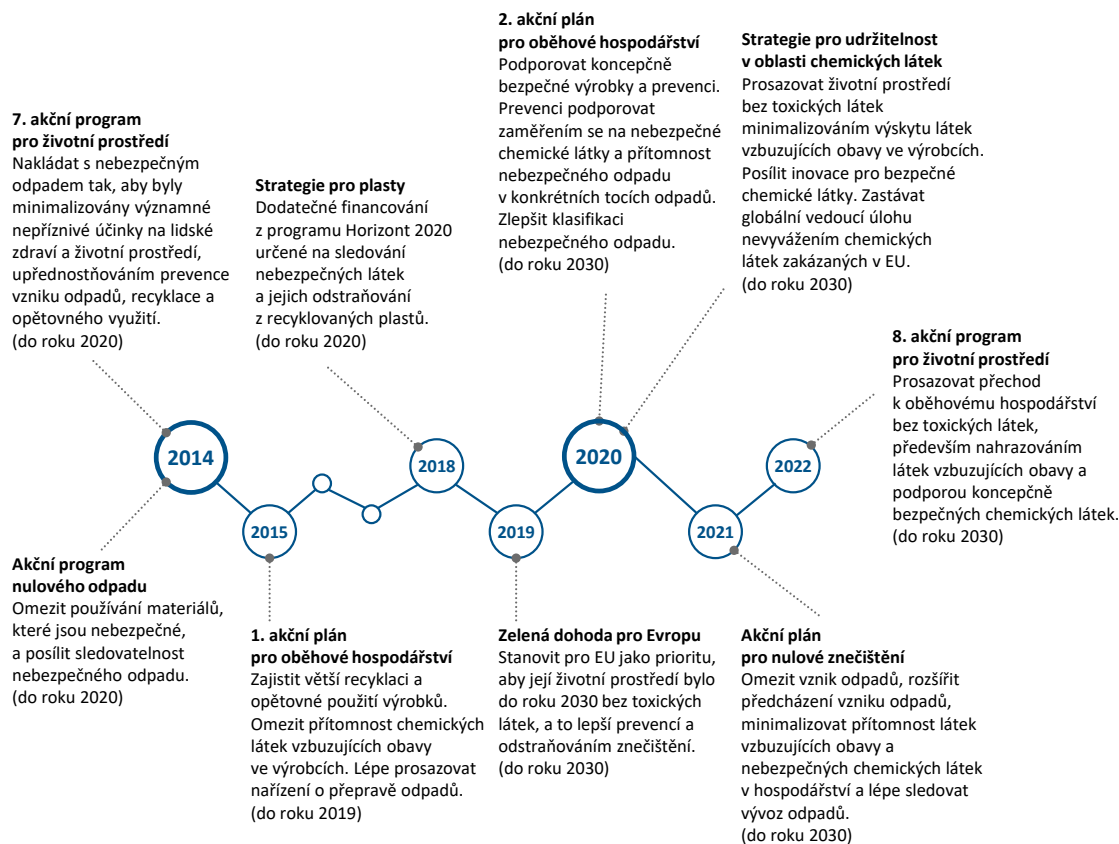
Do roku 2016 nepodniklo Řecko žádné kroky. Soudní dvůr proto uložil penále 30 000 EUR za den, dokud nebudou všechna nutná opatření provedena, a dále členskému státu uložil pokutu 10 milionů EUR¹⁴.

Řecko začalo jednat v roce 2017. Podle Komise v červnu 2021 Řecko nedostatky zjištěné před téměř dvěma desetiletími dosud plně nenapravilo.

26 V širším rámci politik není problematika nebezpečného odpadu v politické agendě EU samostatně stanovena, ale je předmětem řady strategií a politik (viz [obrázek 5](#)). V těchto dokumentech se poukazuje na to, že je třeba chránit lidské zdraví a životní prostředí před nebezpečnými látkami, a tedy předcházet vzniku nebezpečných odpadů nebo zajistit jejich řádné zpracování.

¹⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie, věc C-584/14.

Obrázek 5 – Strategie a politiky EU v oblasti nebezpečného odpadu

Zdroj: EÚD na základě dokumentů Evropské komise.

Financování EU související s nebezpečným odpadem

27 Komise má obecný přehled o financování, které EU poskytuje na nakládání s odpady, přičemž v programovém období 2014–2020 je na tuto oblast, avšak nikoli konkrétně na nebezpečný odpad, přiděleno 4,3 miliardy EUR¹⁵. Z dostupných údajů vyplývá, že toto financování se poskytuje převážně z programu [Horizont 2020](#) pro výzkum a budování kapacit. Nalezli jsme 163 projektů financovaných v období 2014–2020 z programu [Horizont 2020](#), které souvisí s nebezpečným odpadem, což představuje příspěvek EU ve výši 1,2 miliardy EUR (1,6 % celkového rozpočtu programu Horizont 2020).

¹⁵ Údaje o politice soudržnosti týkající se podpory EU určené na nakládání s odpady.

28 Druhý největší příspěvek určený na financování nakládání s nebezpečným odpadem se poskytuje z [Fondů soudržnosti](#) a [Evropského fondu pro regionální rozvoj](#). V programovém období 2014–2020 přidělila Komise na infrastrukturní projekty v oblasti zpracování živnostenských, průmyslových a nebezpečných odpadů 370 milionů EUR¹⁶, tj. 8,6 % těchto fondů.

29 EU financuje opatření v oblasti životního prostředí a klimatu související s nebezpečným odpadem také z programu [LIFE](#). Údaje za období 2014–2020 uvádějí 14 projektů zaměřených na nebezpečný odpad s celkovým finančním krytím 17,9 milionu EUR (6 % prostředků z programu [LIFE](#) vynaložených na projekty v oblasti odpadů). Příklady projektů EU, z nichž se financovalo nakládání s nebezpečným odpadem, uvádí [rámeček 3](#).

Rámeček 3

Příklady projektů EU, z nichž se financovalo nakládání s nebezpečným odpadem

Projekt financovaný z programu LIFE zaměřený na recyklaci a opětovné použití nebezpečného poléťavého popílku

[Projekt ve Švédsku a Dánsku](#) spočíval ve spolufinancování zařízení na recyklaci a opětovné použití poléťavého popílku ze spalovny odpadu v Dánsku.

Poléťavý popílek jsou částice nacházející se v plynech, které se uvolňují při spalování odpadu. Často obsahují chloridy a těžké kovy a klasifikují se jako nebezpečný odpad. Nebezpečný poléťavý popílek se ukládá na skládky. Jen ve Švédsku se každý rok přepravuje 150 000 tun tohoto popílku a ukládá se v nepoužívaném vápencovém lomu v Norsku.

Projekt financovaný z programu Horizont 2020 zaměřený na toxický odpad v ropném a petrochemickém průmyslu

[Projekt ve Španělsku](#) slouží k financování vývoje závodu, v němž se inovačním způsobem s nízkými náklady zpracovává použitá žíravina. Použitá žíravina je vysoce toxický odpad z ropného a petrochemického rafinérského průmyslu, který je klasifikován jako nebezpečný. Zpracování žíraviny stávajícími postupy je obtížné a nákladné, a proto se v rafinériích hromadí rozsáhlé zásoby tohoto nebezpečného odpadu.

¹⁶ Údaje o politice soudržnosti týkající se zpracování živnostenských, průmyslových a nebezpečných odpadů.

30 Rozpočet EU doplňují jak [Nástroj pro oživení a odolnost](#), tak [Evropská investiční banka](#), které nakládání s odpady, včetně nebezpečného odpadu, také financují.

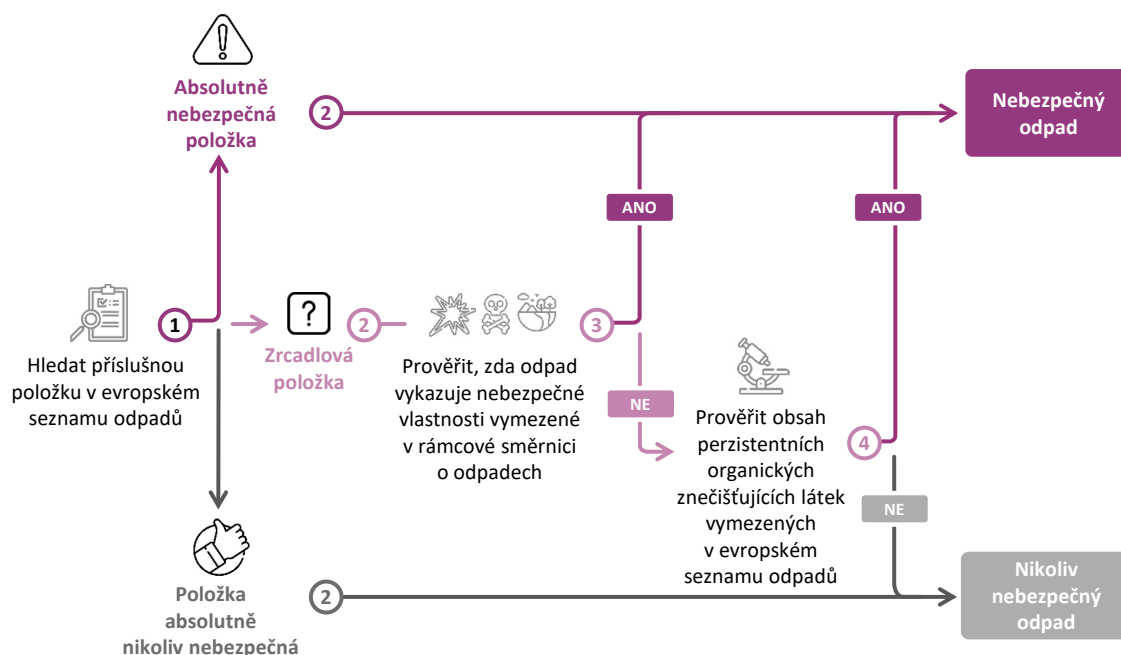
31 [Nařízení o taxonomii](#), přijaté v roce 2020, definuje hospodářské činnosti, jež EU pokládá za environmentálně udržitelné, a zvyšuje tak transparentnost na finančních trzích. Proto se EU rozhodla v období 2021–2027 přestat financovat ukládání nebezpečného odpadu na skládky a spalování recyklovatelného nebezpečného odpadu. EU financuje všechny alternativy, jako prevenci a recyklaci, které stojí v hierarchii způsobů nakládání s odpady výše.

Klasifikace nebezpečného odpadu

32 Hospodářské subjekty (původci odpadu, sběrná a třídící střediska, dopravci, zprostředkovatelé a zařízení na zpracování odpadu) musí svůj odpad označit jako nebezpečný nebo jako nikoliv nebezpečný (viz [obrázek 6](#)). Tento krok má zásadní význam pro to, aby byl nebezpečný odpad správně označen a zpracován podle přísných norem a aby byly na úrovni EU o nebezpečných odpadech k dispozici přesné a srovnatelné údaje. Hospodářské subjekty klasifikují svůj odpad podle [evropského seznamu odpadů](#), což je rozhodnutí Komise, které uvádí kategorie odpadů jako:

- položky absolutně nikoliv nebezpečné: odpad považovaný za nikoli nebezpečný bez jakéhokoli dalšího posouzení,
- absolutně nebezpečné položky: odpad považovaný za nebezpečný bez jakéhokoli dalšího posouzení,
- zrcadlové položky: odpad, který může být nebezpečný nebo nikoliv nebezpečný a který je nutno dále posoudit. K tomuto účelu musí držitelé odpadu stanovit, zda odpad vykazuje jednu či více nebezpečných vlastností vymezených v [rámcové směrnici o odpadech](#) nebo zda odpad obsahuje určité perzistentní organické znečišťující látky přesahující prahové hodnoty stanovené v rozhodnutí.

Obrázek 6 – Klasifikace dělicí odpad na nebezpečný nebo nikoliv nebezpečný

Zdroj: EÚD na základě pokynů Komise pro klasifikování odpadu.

33 Ve zprávě z roku 2017 o nakládání s nebezpečným odpadem v členských státech financované Komisí se uvádělo, že klasifikace nebezpečného odpadu představuje jednu z hlavních výzev, před nimiž členské státy při nakládání s tímto odpadem stojí. Způsobují to hlavně obtíže, které mají členské státy a držitelé odpadu při uplatňování evropského seznamu odpadů¹⁷, avšak také skutečnost, že předpisy EU upravující chemické látky a odpady nejsou sladěny, což ovlivňuje definici nebezpečného odpadu¹⁸.

34 Téměř polovina položek v evropském seznamu odpadů jsou zrcadlové položky¹⁹. Držitelé odpadu mají často potíže posoudit, zda je jejich odpad nebezpečný či nikoliv, neboť potřebují znát jeho chemické složení. Tyto informace nejsou vždy dostupné.

¹⁷ BIPRO, *Support to selected Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2017.

¹⁸ Sdělení o provádění balíčku opatření týkajících se oběhového hospodářství: možnosti, jak řešit otázky na pomezí právních předpisů týkajících se chemických látek, výrobků a odpadů, COM/2018/032.

¹⁹ Sdělení komise o technických pokynech pro klasifikování odpadu, 2018/C 124/01.

Proto členské státy a držitelé odpadu posuzují tentýž odpad rozdílně²⁰. Některé členské státy například klasifikují a zpracovávají obrazovkové sklo – používané v katodových trubicích – jako nebezpečný odpad, kdežto jiné je považují za nikoliv nebezpečný²¹. V roce 2018 Komise tento problém vyřešila zveřejněním [technických pokynů pro klasifikování odpadu](#).

35 Lithium-iontové baterie se používají v mnoha výrobcích, jako jsou hračky, přenosné počítače, mobilní telefony a elektrická vozidla. Podle odhadu v nedávné studii by objem lithium-iontových baterií s ukončenou životností v EU mohl od roku 2030 dosáhnout přibližně 0,2 milionu tun za rok²². Ve Spojených státech se tyto baterie klasifikují jako nebezpečný odpad²³. V [evropském seznamu odpadů](#) není pro lithium-iontové baterie žádný zvláštní kód a jediným dostupným kódem, který mohou držitelé odpadu použít, je obecný kód pro „ostatní baterie a akumulátory“, které jsou absolutně nikoliv nebezpečné.

36 Důležitou úlohu v klasifikaci odpadů mají předpisy EU o chemických látkách. Vlastnosti, které vymezují nebezpečný odpad, uvedené v [rámcové směrnici o odpadech](#) jsou povětšinou sladěny s třídami nebezpečnosti, podle nichž se v EU klasifikují nebezpečné látky a které jsou definovány v [nařízení o klasifikaci, označování a balení látek a směsí](#) (nařízení CLP).

37 Chemické látky vzbuzující mimořádné obavy se v EU určují a omezují prostřednictvím [nařízení o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek](#) (nařízení REACH). Tyto látky se v nařízení vymezují na základě tří nebezpečných vlastností, jak je uvedeno v [rámečku 4](#). Jelikož ne všechny tyto vlastnosti jsou v [nařízení CLP](#) vyjmenovány, při klasifikaci opadu jako nebezpečného se nezohledňují. Proto se odpad obsahující toxické látky, které se akumulují a zůstávají v životním prostředí a lidském těle po dlouhou dobu nebo narušují lidské hormony, neklasifikuje jako nebezpečný. Komise zvažuje, že navrhne tyto nebezpečné vlastnosti do [nařízení](#)

---

²⁰ BiPRO, *Support to selected Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2017.

²¹ WEEE Forum, *Impact of glass from cathode ray tubes in achieving the WEEE recycling and recovery targets*, 2018.

²² Fraunhofer-Institut für System- und Innovationsforschung ISI, *Recycling of Lithium-Ion Batteries: Opportunities and Challenges for Mechanical and Plant Engineering*, 2021.

²³ Internetová stránka Úřadu pro ochranu životního prostředí Spojených států o použitých lithium-iontových bateriích.

CLP²⁴ zařadit. Následně by Komise musela aktualizovat [rámcovou směrnici o odpadech](#), aby platily i pro klasifikaci odpadů.

Rámeček 4

Látky vzbuzující mimořádné obavy

Právní předpisy EU o chemických látkách označují látky, které mohou mít závažné a často nevratné účinky na lidské zdraví a životní prostředí, jako látky vzbuzující mimořádné obavy. Dosud je takových látek 224²⁵. Látky vzbuzující mimořádné obavy se vyznačují těmito nebezpečími²⁶:

- karcinogenní, mutagenní nebo toxické pro reprodukci: například některé ftaláty používané jako plastifikátory v podlahových krytinách, střešních krytinách, drátech nebo v koženě pro tašky,
- perzistentní, bioakumulativní a toxické a vysoce perzistentní a vysoce bioakumulativní: například některé bromované zpomalovače hoření používané v polystyrénových výrobcích pro tepelnou izolaci budov, obalech, elektronických zařízeních, matracích, automobilových sedadlech nebo záclonách,
- jiné látky, které způsobují stejné obavy jako látky uvedené výše: například endokrinní disruptory (například některé bisfenoly – bisfenol A je průmyslová chemická látka používaný k výrobě polykarbonátu, což je tvrdý průhledný plast, který se používá v mnoha spotřebních výrobcích).

---

²⁴ Strategie pro udržitelnost v oblasti chemických látek: k životnímu prostředí bez toxických látek, COM(2020) 667.

²⁵ Internetová stránka Evropské agentury pro chemické látky o seznamu látek vzbuzujících mimořádné obavy podléhajících povolení.

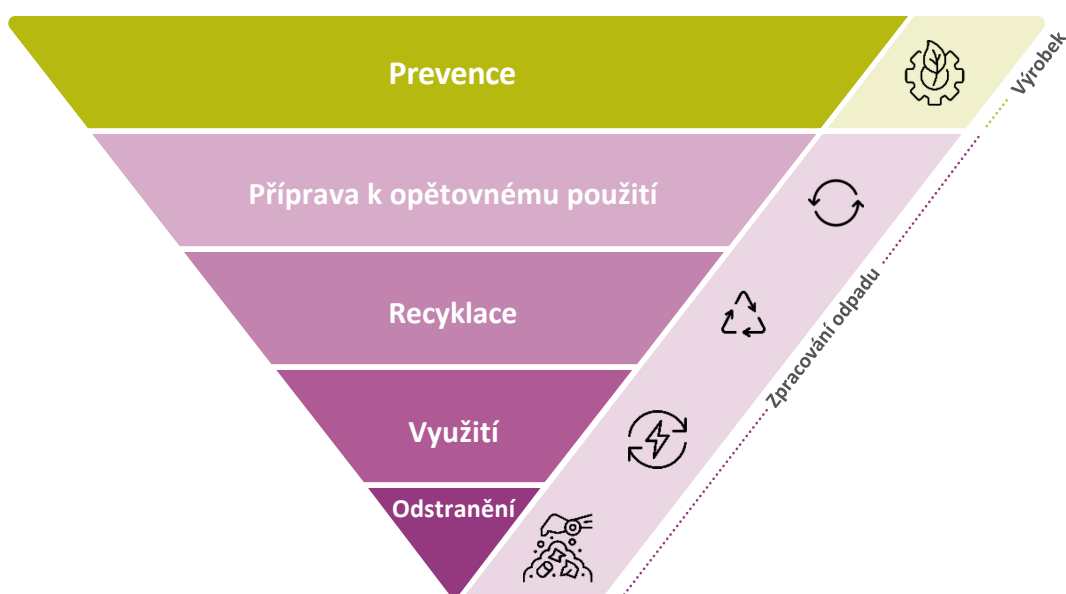
²⁶ Internetová stránka Evropské agentury pro chemické látky o látkách vzbuzujících mimořádné obavy.

Předcházení vzniku nebezpečného odpadu v EU

Přes snahy EU vzniká více nebezpečného odpadu

38 Nejlepším způsobem, jak řešit problematiku nebezpečného odpadu, je především předcházet jeho vzniku. Upřednostňovat předcházení vzniku nebezpečného odpadu před jeho zpracováním je cílem právních předpisů EU o odpadech od počátku devadesátých let 20. století²⁷. V roce byla tato zásada zakotvena v legislativě EU v [rámcové směrnici o odpadech](#) prostřednictvím zásady hierarchie způsobů nakládání s odpady (viz [obrázek 7](#)).

Obrázek 7 – Zásada hierarchie způsobů nakládání s odpady

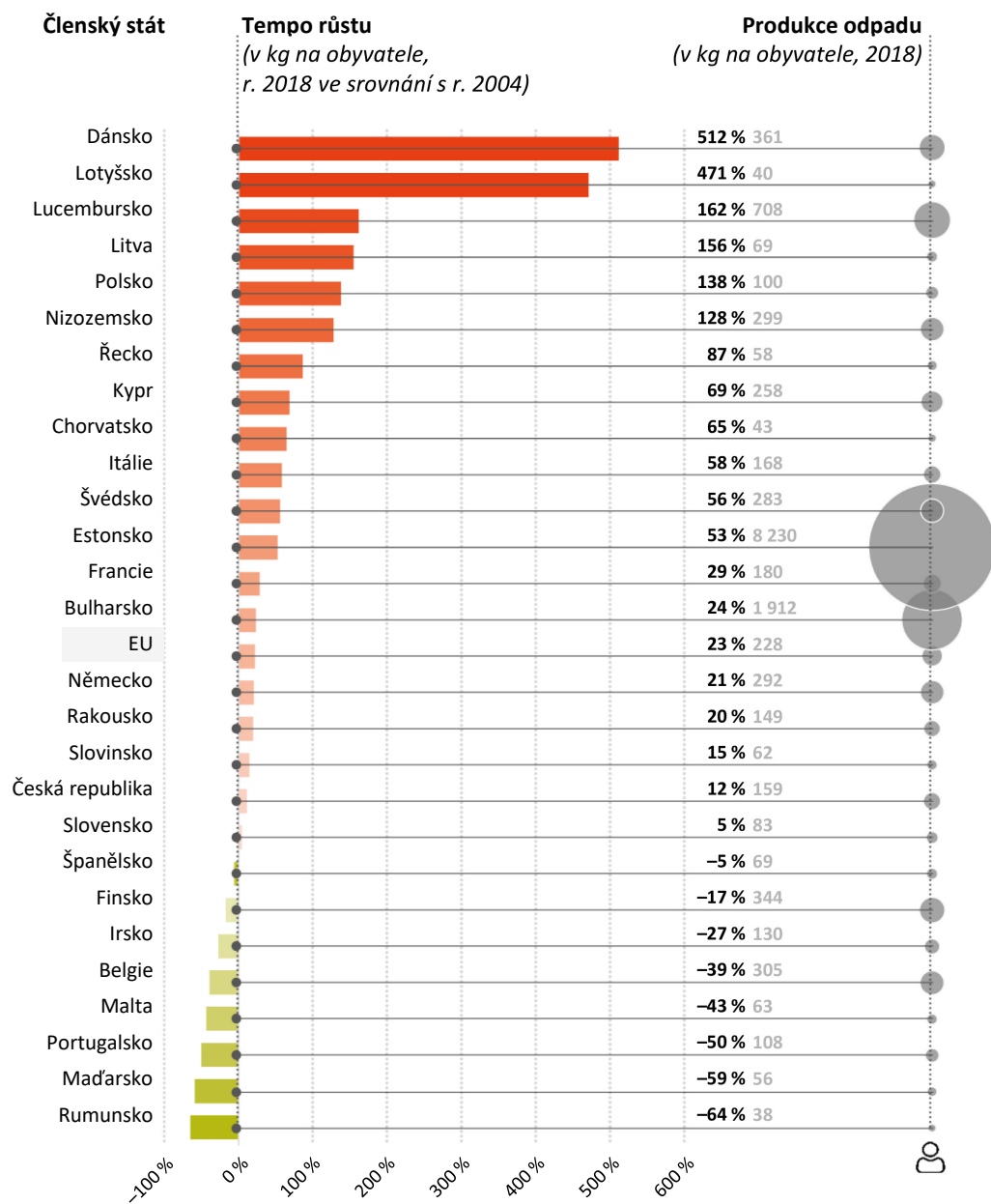

Zdroj: EÚD na základě [rámcové směrnice o odpadech](#).

39 Předcházení vzniku nebezpečného odpadu získalo v posledním desetiletí na významu, což se odrazilo v různých politických a legislativních iniciativách Komise, jak ukazuje [obrázek 5](#). Navzdory těmto iniciativám se objem nebezpečného odpadu vyprodukovaného v EU nepřetržitě zvyšuje (viz [obrázek 8](#)).

²⁷ Článek 3 [směrnice Rady 91/156/EHS](#) o odpadech.

**Obrázek 8 – Nebezpečný odpad vyprodukovaný členskými státy
v roce 2018 oproti roku 2004**

Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu.

40 Členské státy jsou od roku 2013 povinny vypracovat program předcházení vzniku odpadů²⁸, včetně opatření na snížení obsahu nebezpečných látek v materiálech a ve výrobcích. V roce 2016 Evropská agentura pro životní prostředí tyto programy analyzovala a zjistila, že většina z nich taková opatření, ani konkrétní cíle, pokud jde o snížení vzniku nebezpečného odpadu, neobsahuje²⁹. Agentura uvedla, že předcházení vzniku nebezpečného odpadu se jeví jako menší priorita než aspekty nakládání s ním a má jen omezenou finanční podporu³⁰.

Hospodářské subjekty mohou vzniku nebezpečného odpadu předcházet tím, že změní způsob, jakým navrhují a vyrábějí výrobky

41 Celých 96 % nebezpečného odpadu v EU vytvářejí hospodářské subjekty (viz [obrázek 1](#)). Vzniku nebezpečného odpadu mohou předcházet tím, že budou vyvíjet výrobky, které jsou udržitelné a mají co nejmenší dopad na životní prostředí – tzv. ekodesign. Podle Komise je pro více než 80 % dopadů, které má výrobek na životní prostředí, určující fáze návrhu³¹.

42 V březnu 2022 navrhla Komise³² změnit svou [směrnici o ekodesignu](#). Hospodářské subjekty by musely zpracovatelským zařízením poskytovat informace o tom, zda jsou v jejich výrobcích přítomny látky, které vzbuzují obavy, a o tom, jak je lze recyklovat nebo likvidovat. Tyto informace by byly obsaženy v tzv. digitálním pasu výrobku, platném od roku 2024 (viz [obrázek 9](#)). Komise se domnívá, že to bude spotřebitele motivovat k tomu, aby činili udržitelnější rozhodnutí, jimž se pak hospodářské subjekty při navrhování výrobků přizpůsobí.

---

²⁸ Článek 29 [rámcové směrnice o odpadech](#).

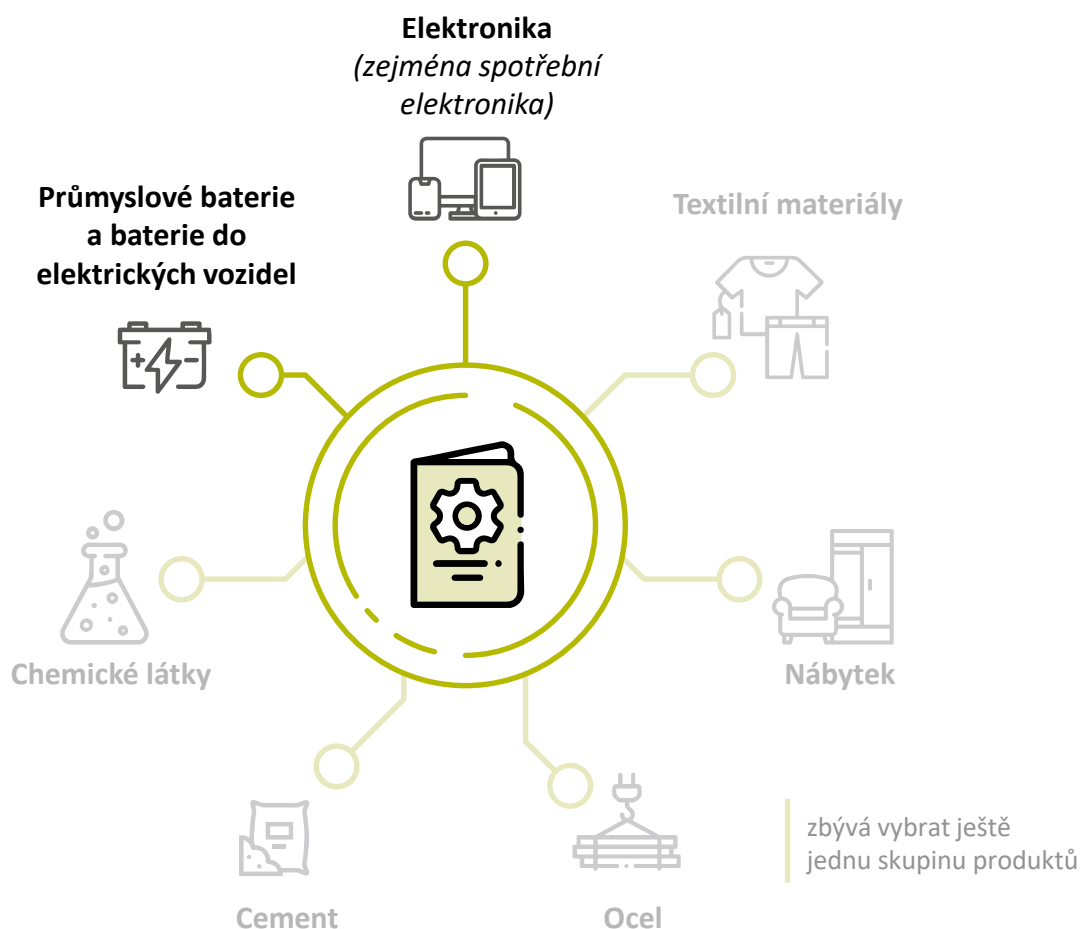
²⁹ Evropská agentura pro životní prostředí, *Prevention of hazardous waste in Europe – the status in 2015*, 2016.

³⁰ Evropská agentura pro životní prostředí, tisková zpráva: *European hazardous waste management improving, but its prevention needs attention*, 2016.

³¹ Sdělení „Udržitelné výrobky jako standard“, [COM/2022/140](#).

³² Návrh nařízení o požadavcích na ekodesign udržitelných výrobků, [COM/2022/142](#).

Obrázek 9 – Skupiny produktů, pro něž se navrhují digitální pasy

Zdroj: EÚD na základě *Digital Product Passport: sustainable and circular systems*.

43 Hospodářské subjekty mohou vzniku nebezpečného odpadu předcházet také tím, že sníží přítomnost nebezpečných látek ve výrobcích. V roce 2020 navrhla Komise snížit přítomnost látek vzbuzujících mimořádné obavy ve výrobcích³³ tím, že omezí používání některých nejškodlivějších látek v EU³⁴.

44 Hospodářské subjekty mohou produkovat méně nebezpečný odpad, pokud přehodnotí své výrobní procesy. V březnu 2022 navrhla Komise změnit [směrnici o průmyslových emisích](#). Návrh by vyžadoval, aby průmyslová zařízení (včetně těžebního odvětví a odvětví výroby baterií) vypracovala opatření, která by posílila nahrazování nebezpečných látek ve výrobním procesu a předcházela vzniku odpadů.

³³ Strategie pro udržitelnost v oblasti chemických látek: k životnímu prostředí bez toxických látek, [COM/2020/667](#).

³⁴ *Restrictions Roadmap under the Chemicals Strategy for Sustainability*, [SWD/2022/128](#).

45 Než se všechna tato opatření v plném rozsahu projeví, trvá to určitou dobu. Některé výrobky produkující nebezpečný odpad mohou mít dlouhou životnost (například vozidla, budovy, nábytek, elektrické zařízení), a proto účinky opatření provedených nyní, například omezení používání určitých nebezpečných látek, budou viditelné až střednědobě nebo dlouhodobě, až se tyto výrobky nakonec stanou odpadem. Komise například odhaduje, že pouze zhruba 25 % budov postavených před rokem 2005³⁵, které mohou obsahovat azbest, bude vyřazeno z užívání do roku 2050³⁶.

Jsou-li znečišťovatelé odpovědní za svoje odpady, pomáhá to při prevenci vzniku nebezpečného odpadu

46 Zásada „znečišťovatel platí“ znamená, že znečišťovatelé mají nést náklady související se znečištěním, které způsobili, včetně nákladů opatření na prevenci, omezování a odstraňování znečištění, a náklady, které v této souvislosti vznikají společnosti. EU vyžaduje, aby náklady na nakládání s odpady nesl původce odpadu nebo držitelé odpadu. Členské státy rozhodnou, zda náklady spojené s nakládáním s odpady ponese držitel odpadu nebo částečně či úplně výrobce produktu, který se stal odpadem. Pro druhý uvedený případ se používá termín „rozšířená odpovědnost výrobce“. Na úrovni EU se na některé toky nebezpečného odpadu vztahuje rozšířená odpovědnost výrobce podle předpisů EU (například odpadní elektrická a elektronická zařízení nebo vozidla s ukončenou životností) nebo podle vnitrostátní legislativy a dohod s průmyslem (například odpadní oleje nebo pesticidy)³⁷.

---

³⁵ Komise, [tisková zpráva o zákazu azbestu od 1. ledna 2005](#).

³⁶ Výpočet EÚD na základě dokumentu „Renovační vlna pro Evropu – ekologické budovy, nová pracovní místa, lepší životní úroveň“, [COM/2020/662](#).

³⁷ Deloitte, [Development of Guidance on Extended Producer Responsibility](#), 2014.

47 V nedávné zprávě jsme uvedli³⁸, že rozšířená odpovědnost výrobce motivuje výrobce k vývoji „zelenějších“ produktů, které předcházejí vzniku zbytečnému odpadu. Akademické studie³⁹ a přezkumy politik⁴⁰ hovoří o tom, že rozšířená odpovědnost výrobce kladně přispívá ke snižování odpadů. Ve zprávě jsme však zdůraznili, že poplatky hrazené občany či podniky by sice měly být úměrné vytvořenému odpadu a měly by plně zohledňovat vzniklou škodu na životním prostředí, z důkazních informací však vyplývá, že environmentální externality jsou v těchto poplatcích internalizovány jen v omezené míře. Komise se hodlá nedostatky v uplatňování zásady „znečišťovatel platí“ zabývat v roce 2024 v souvislosti se svým [akčním plánem EU pro nulové znečištění](#) z roku 2021.

---

³⁸ [Zvláštní zpráva 12/2021](#): Zásada „znečišťovatel platí“ – její uplatňování v environmentálních politikách a opatřeních EU není jednotné.

³⁹ Pouikli K., *Concretising the role of extended producer responsibility in European Union waste law and policy through the lens of the circular economy*, 2020.

⁴⁰ OECD, *Extended Producer Responsibility Updated Guidance for Efficient Waste Management*, 2016.

Zpracování nebezpečného odpadu v EU

Uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady na zpracování nebezpečného odpadu

48 Od roku 2008 musí členské státy zajistit, aby se nebezpečný odpad zpracovával v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady (viz [obrázek 7](#)). Přednostně by se měl nebezpečný odpad připravit k opětovnému použití, po němž následuje recyklace. Složky odpadu, které nelze recyklovat, by se měly využít k výrobě energie spalováním. Jako poslední možnost by se měl nebezpečný odpad odstranit⁴¹.

49 Úplný přehled toho, jak se nebezpečný odpad vyprodukovaný v EU zpracovává, by mohl Komisi a členským státům pomoci posoudit, jak důkladně se hierarchie způsobů nakládání s odpady uplatňuje. Takový přehled však nelze získat, protože mezi objemem nebezpečného odpadu, který je vykázán jako vyprodukovaný a jako zpracovaný v EU, je rozdíl. V roce 2018 v EU vzniklo přibližně 102 milionů tun nebezpečného odpadu (viz bod [12](#)), zatímco celkový objem zpracovaného nebezpečného odpadu činil 82 milionů tun⁴², což představuje nesrovnalost 20 milionů tun (19 %). V témže roce bylo do EU dovezeno 3,6 milionu tun nebezpečného odpadu a 0,7 milionu bylo vyvezeno ke zpracování mimo EU⁴³. Zohledníme-li tento dovoz a vývoz, rozdíl ve vykázaném množství se zvýší na 22 milionů tun (21 %). Rozdíl se liší od zhruba 1 % u některých členských států jako Bulharsko, Estonsko a Řecko po více než 50 % u jiných jako Česká republika, Slovensko, Rakousko a Litva (viz [obrázek 10](#)).

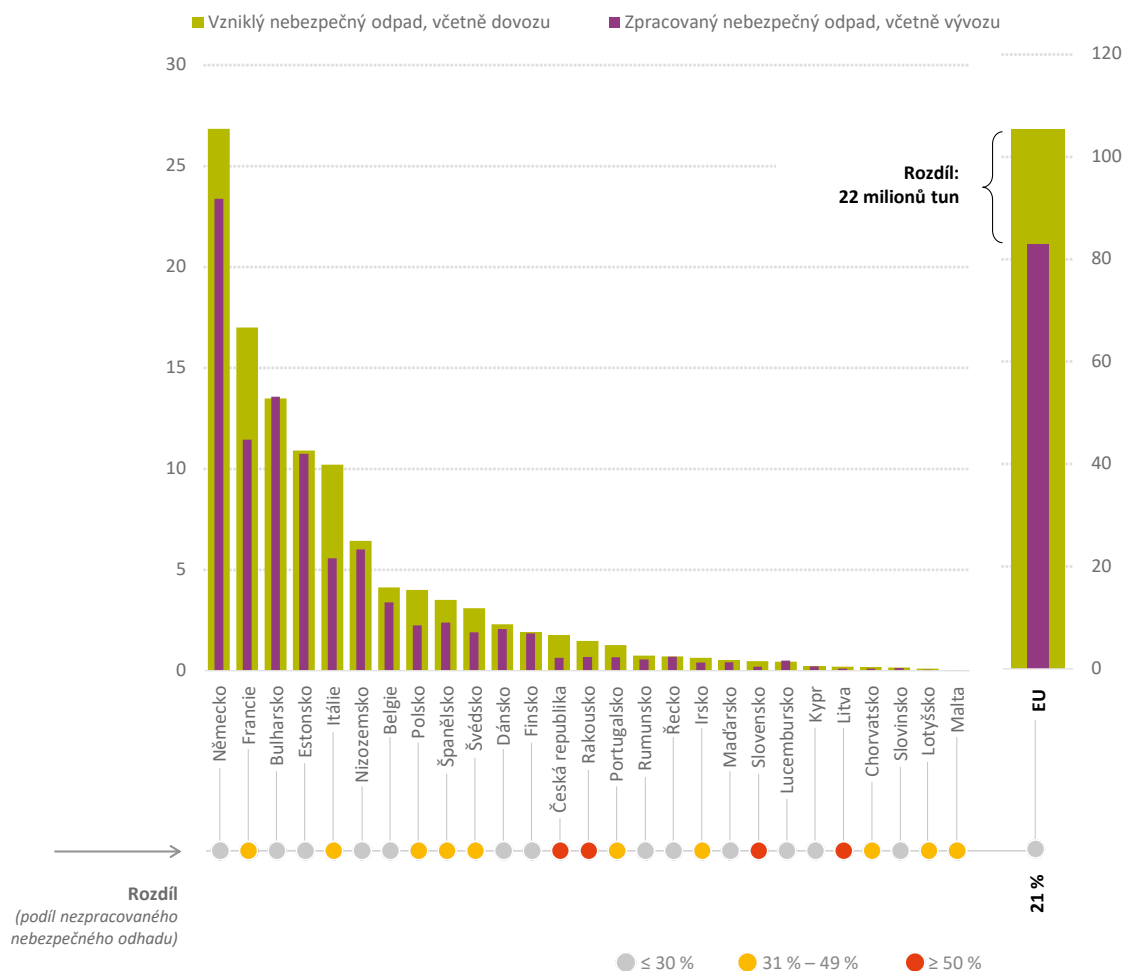
---

⁴¹ Článek 4 rámcové směrnice o odpadech.

⁴² Údaje Eurostatu o zpracování odpadů.

⁴³ Údaje Eurostatu o přepravě odpadů.

Obrázek 10 – Rozdíl v objemu nebezpečného odpadu vykázaného jako vyprodukovaný a zpracovaný v roce 2018

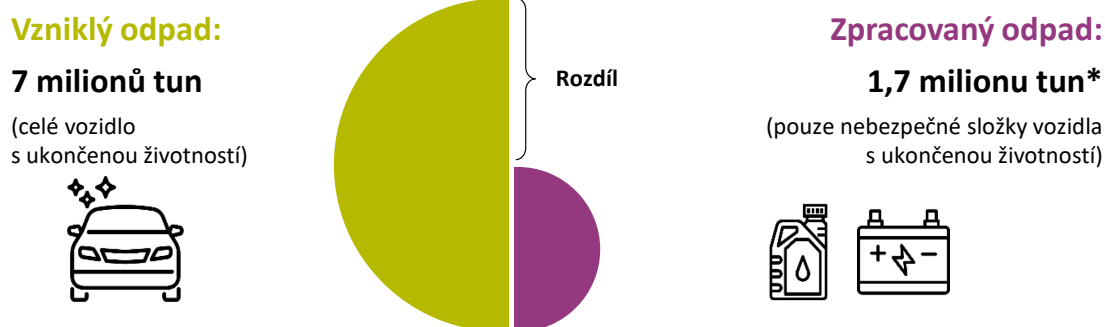
Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu o vzniku, zpracování a pohybu odpadu.

50 Rozdíl mezi objemem vzniklého a zpracovaného nebezpečného odpadu může mít několik příčin⁴⁴: odpad vzniklý v daném období může být v jiném započten jako zpracovaný, chybí informace o dovozu a vývozu nebezpečného odpadu nebo nebezpečný odpad může být odstraněn nelegálně. Příčinou mohou být rovněž různé způsoby vykazování vzniku a zpracování nebezpečného odpadu. Například odpad, který obsahuje jak nebezpečné, tak nikoliv nebezpečné složky, může být vykázán jako vzniklý 100% nebezpečný odpad. Avšak odpovídající odpad, který je skutečně zpracován, obsahuje pouze nebezpečné složky (viz příklad na [obrázku 11](#)). Komise zamýšlí rozdíl

⁴⁴ BiPRO, *Support to Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2015.

mezi vznikem a zpracováním nebezpečného odpadu vyjasnit tím, že na základě odhadovaných údajů budou zřízeny experimentální účty odpadů⁴⁵.

Obrázek 11 – Příklad rozdílu u vozidel s ukončenou životností způsobeného různými způsoby vykazování

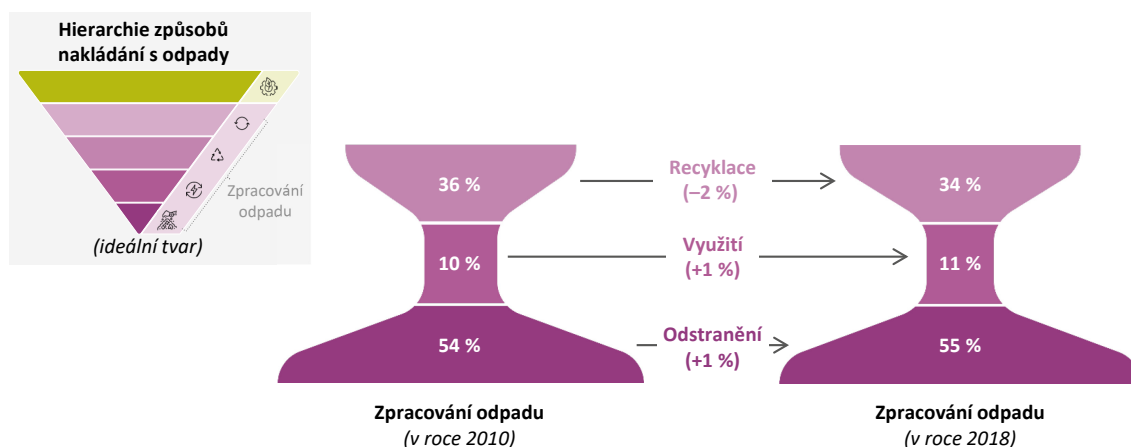
Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu za rok 2018 o vzniku a zpracování nebezpečného odpadu z vozidel s ukončenou životností.

51 Pokud jde o uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady, z dostupných údajů plyne, že v roce 2018 podobně jako v roce 2010 – když údaje o recyklaci odpadů začaly být k dispozici – se více než polovina nebezpečného odhadu zpracovaného v EU stále odstraňovala, přičemž téměř žádný se opětovně nepoužíval (viz bod 52), a pouze 45 % se recyklovalo a využívalo (viz [obrázek 12](#)). Je tomu tak i přes početná opatření, která EU přijala, aby se nebezpečný odpad v hierarchii způsobů nakládání s odpady posunul vzhůru (viz bod 39). Komise v roce 2009 odhadovala, že 97 % nebezpečného odhadu vzniklého v EU lze buďto recyklovat, nebo využít⁴⁶.

⁴⁵ Komise, prezentace na semináři EHK OSN / OECD o zavádění systému integrovaných environmentálních hospodářských účtů: *Introduction to waste accounts and possible integration with other SEEA*, 2021.

⁴⁶ Villanueva A. a kol., *Study on the selection of waste streams for end-of-waste assessment*, 2010.

Obrázek 12 – V uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady na nebezpečný odpad v EU v letech 2010 a 2018 není viditelná žádná změna

Pozn.: údaje o přípravě k opětovnému použití nejsou k dispozici.

Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu o [zpracování nebezpečného odpadu](#).

Většina nebezpečného odpadu se nehodí k přípravě k opětovnému použití

52 Nebezpečný odpad by se měl přednostně připravit k opětovnému použití. Znamená to „kontrolu, čištění nebo opravu“ vyřazených výrobků, aby mohly být opětovně použity bez dalšího předzpracování⁴⁷. Na úrovni EU neexistují žádné systematické údaje o tom, jaké množství nebezpečného odpadu se připravuje k opětovnému použití. Podle Komise se to týká jen velmi malého množství, neboť vzhledem k tomu, že se jedná o zbytkové výstupy z průmyslových procesů, pro většinu toků nebezpečného odpadu jednoznačné možnosti opětovného použití neexistují.

EU má potíže s recyklováním nebezpečného odpadu

53 Druhou upřednostňovanou možností, jak nebezpečný odpad zpracovávat, je recyklace. **Obrázek 12** ukazuje, že v roce 2018 bylo v EU recyklováno 34 % zpracovaného nebezpečného odpadu. To bylo o něco málo méně než v roce 2010, kdy bylo recyklováno 36 %.

⁴⁷ Článek 3 rámcové směrnice o odpadech.

54 Výkonnost členských států v oblasti recyklace lze s dostupnými údaji posoudit jen částečně. Z údajů vyplývá, kolik nebezpečného odpadu členské státy recyklují na svém území, ale údaje už neuvádějí, kolik se recykluje v zahraničí. V roce 2018 recyklovaly nejvíce vzniklého nebo dovozeného nebezpečného odpadu na svém území Řecko (91 %) a Chorvatsko (84 %), následované Dánskem a Polskem (79 %), jak ukazuje [příloha III](#). Jiné země, jako Bulharsko a Irsko, recyklují pouze 2 % nebezpečného odpadu na svém území nebo v případě Malty vůbec žádný. Malta většinu svého nebezpečného odpadu vyváží, přičemž 75 % tohoto odpadu se recykluje nebo se využívá k výrobě energie spalováním.

55 EU může množství nebezpečného odpadu, který se recykluje, ovlivnit tím, že stanoví pro recyklaci cíle. Dosud EU stanovila cíle pro tři toky odpadů, které jsou obzvláště nebezpečné (odpadní elektrická a elektronická zařízení, baterie a vozidla s ukončenou životností), jak se popisuje v [rámečku 5](#). Jednalo se o tři toky nebezpečného odpadu s nejvyšší mírou recyklace, přesahující u jeho nebezpečných složek 90 % v roce 2018⁴⁸.

---

⁴⁸ Údaje Eurostatu za rok 2018 o [recyklaci toků nebezpečného odpadu](#) na úrovni EU.

Rámeček 5

Cíle EU pro recyklaci konkrétních toků odpadů, které jsou obzvláště nebezpečné

V případě **odpadních elektrických a elektronických zařízení**⁴⁹ musí členské státy:

- o od roku 2018 dodržovat minimální cíl pro recyklaci, který se pohybuje od 55 % do 80 % v závislosti na druhu zařízení.

V případě **baterií a akumulátorů**⁵⁰ musí členské státy:

- o od roku 2011 dosáhnout míry recyklace 65 % průměrné hmotnosti olověných baterií a akumulátorů, 75 % průměrné hmotnosti niklkadmiových baterií a akumulátorů a 50 % průměrné hmotnosti ostatních použitých baterií a akumulátorů. V roce 2020 Komise navrhla tyto cíle zvýšit⁵¹.

V případě **vozidel s ukončenou životností**⁵² jsou členské státy od roku 2015 povinny plnit roční minimální cíl pro recyklaci, který je stanoven jako 80 % průměrné hmotnosti vozidla.

⁴⁹ Směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních.

⁵⁰ Směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech.

⁵¹ Návrh nařízení o bateriích a odpadních bateriích, COM/2020/798.

⁵² Směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností.

56 V roce 2009 určila Komise další toky nebezpečného odpadu, u nichž by byla možná větší míra recyklace: minerální odpad ze stavebnictví a demolic, odpad ze spalování a dva druhy chemického odpadu (odpadní oleje a odpadní rozpouštědla)⁵³. EU dosud u těchto toků cíle pro recyklaci nestanovila. Recyklování těchto toků odpadů brání také chybějící jasná pravidla, podle nichž by se recyklovaný výstup považoval za prodejní výrobek, a již nikoli za odpad⁵⁴. Tato situace omezuje tržní příležitosti pro provozovatel zařízení pro nakládání s odpady v EU⁵⁵.

57 V současné době je také technicky nemožné některé toky nebezpečného odpadu recyklovat ve velkém rozsahu nebo ekonomicky proveditelným způsobem (například sklo kontaminované nebezpečnými látkami, jako jsou zářivky⁵⁶). EU do rozvoje těchto technologií investovala, zejména prostřednictvím programů Horizont 2020 a LIFE, avšak tyto technologie se dosud nepoužívají v průmyslovém měřítku.

58 Aby mohli provozovatelé zařízení pro nakládání s odpady recyklovat další toky nebezpečného odpadu, jako plastové a textilní odpady obsahující perzistentní organické znečišťující látky a těžké kovy, musí je dekontaminovat, tj. odstranit v nich obsažené nebezpečné látky. Nedávné studie ukázaly, že navzdory dekontaminaci bylo v recyklovaných materiálech, včetně papíru, plastů, pryže a textilu, nalezeno mnoho různých nebezpečných látek (včetně některých, jejichž užívání bylo na základě předpisů EU ukončeno)⁵⁷. Dochází k tomu hlavně proto, že recyklátorům chybí informace o chemickém složení odpadu, který zpracovávají⁵⁸, a nemohou jej tudíž řádně dekontaminovat. Podle Komise to lze také vysvětlit nepatřičnými postupy nakládání

⁵³ Delgado L. a kol., *End-of-waste criteria*, 2009.

⁵⁴ Sdělení o provádění balíčku opatření týkajících se oběhového hospodářství: možnosti, jak řešit otázky na pomezí právních předpisů týkajících se chemických látek, výrobků a odpadů, COM/2018/032.

⁵⁵ Stanovisko Hazardous Waste Europe k iniciativě Dopad nakládání s odpady na životní prostředí – revize rámce EU pro nakládání s odpady, 2022.

⁵⁶ Meng W. a kol., *The recycling of leaded glass in cathode ray tubes (CRT)*, 2016.

⁵⁷ Chemsec, *What goes around – Enabling the circular economy by removing chemical roadblocks*, 2021, Arnika, *Toxic Loophole: Recycling Hazardous Waste into New Products*, 2018.

⁵⁸ BiPRO, *Support to selected Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2018.

s odpady, omezeními dostupných třídících a dekontaminačních technologií nebo tím, že dovážené materiály byly mimo EU recyklovány podle méně přísných norem.

59 Tyto problémy snižují důvěru v recyklované materiály a představují významnou překážku recyklace nebezpečného odpadu⁵⁹. Komise přijala opatření⁶⁰ a od roku 2021 musí společnosti dodávající výrobky na trh EU, které obsahují látky vzbuzující mimořádné obavy v koncentraci vyšší než 0,1 %, informace o těchto výrobcích oznamovat ve veřejném registru EU⁶¹. V dubnu 2022 uvedli představitelé průmyslu, že se jim stále nedostává informací o chemickém složení a nebezpečných vlastnostech v jejich dodavatelských řetězcích, a požádali Komisi, aby tyto informace požadovala u všech chemických látek⁶².

60 Od roku 2025 budou muset členské státy zajistit tříděný sběr nebezpečného odpadu pocházejícího z domácností⁶³. Je to příležitost, jak zvýšit podíl recyklovaného nebezpečného odpadu pocházejícího ze spotřebních výrobků (například elektrických a elektronických zařízení nebo přenosných baterií).

Zhruba polovina spalovaného nebezpečného odpadu se nevyužívá k výrobě energie

61 V roce 2018 byly hlavními druhy spalovaného odpadu s energetickým využitím v EU kontaminované dřevo, chemické odpady (hlavně chemické látky a použítá rozpouštědla) a zbytky vzniklé při třídění odpadu. Poslední dvě uvedené kategorie byly také hlavními nebezpečnými odpady spalovanými bez energetického využití⁶⁴.

---

⁵⁹ BiPRO, *Support to selected Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2018.

⁶⁰ Strategie pro udržitelnost v oblasti chemických látek: k životnímu prostředí bez toxických látek, COM/2020/667.

⁶¹ Databáze SCIP.

⁶² Otevřený dopis Komisi týkající se transparentnosti, 2022.

⁶³ Článek 20 rámcové směrnice o odpadech.

⁶⁴ Údaje Eurostatu o spalování nebezpečného odpadu s energetickým využitím a bez něj.

62 Z [přílohy III](#) plyne, že v roce 2018 bylo v EU s energetickým využitím spáleno 8 % zpracovaného nebezpečného odpadu a 6 % bylo spáleno bez energetického využití, tedy čísla téměř shodná s rokem 2008. Podobně jako u recyklace lze kvůli obtížím s dostupností údajů výkonnost členských států, pokud jde o využití s výrobou energie, posoudit jen na jejich území.

63 Nevládní organizace upozorňují na negativní dopad spalování odpadu, které je energetickým zdrojem s vysokými uhlíkovými emisemi a způsobuje toxické znečištění ovzduší a potenciálně odklání odpad od recyklace⁶⁵. Zároveň však provozovatelé zařízení pro nakládání s odpady považují spalování s energetickým využitím v kontextu energetické krize v EU za alternativní zdroj energie⁶⁶. V roce 2020 byla 4 % energie v EU vyprodukována z odpadu, přičemž na obnovitelnou energii připadalo zhruba 41 %, na jadernou energii 31 %, na pevná fosilní paliva 15 %, na zemní plyn 7 % a na surovou ropu 3 %⁶⁷.

64 Příležitost dále rozvíjet spalovací kapacitu by mohlo nabídnout [nařízení o taxonomii](#), které definuje spalování veškerého „nerecyklovatelného“ nebezpečného odpadu jako zelenou investici (viz bod [31](#)).

65 Lépe třídít nebezpečný odpad a zlepšit jeho recyklování snížením kontaminace mezi nebezpečným a nikoliv nebezpečným odpadem by také mohly pomoci nové technologie (například umělá inteligence)⁶⁸. Mohly by též zvýšit využití kritických surovin jako měď a nikl, které jsou obsaženy v elektrických a elektronických zařízeních⁶⁹. Tyto technologie by také mohly přinést nová řešení, jak zpracovávat nebezpečné složky⁷⁰.

---

⁶⁵ ClientEarth, *The environmental impacts of waste incineration*, 2021.

⁶⁶ FEAD – Evropská asociace odpadového hospodářství.

⁶⁷ Údaje Eurostatu o výrobě primární energie.

⁶⁸ Evropská agentura pro životní prostředí, *Digital waste management*, 2020.

⁶⁹ Sipka S., *Towards circular e-waste management: How can digitalisation help?*, 2021.

⁷⁰ Příklad projektu financovaného EU v oblasti recyklace polyvinylchloridu kontaminovaného nebezpečnými látkami: [REMADYL](#).

Zhruba polovina nebezpečného odpadu se stále odstraňuje

66 V roce 2018 byla asi polovina nebezpečného odpadu zpracovaného v EU odstraněna, což je nejméně preferovaná možnost zpracování odpadu. Malá část tohoto odpadu, přibližně 10 %⁷¹, byla spálena bez energetického využití (viz bod 62) a zbývajících 90 %⁷² bylo uloženo na skládku nebo uloženo v přírodních dutinách, v mořském dnu nebo v uměle vytvořených jezerech a nádržích.

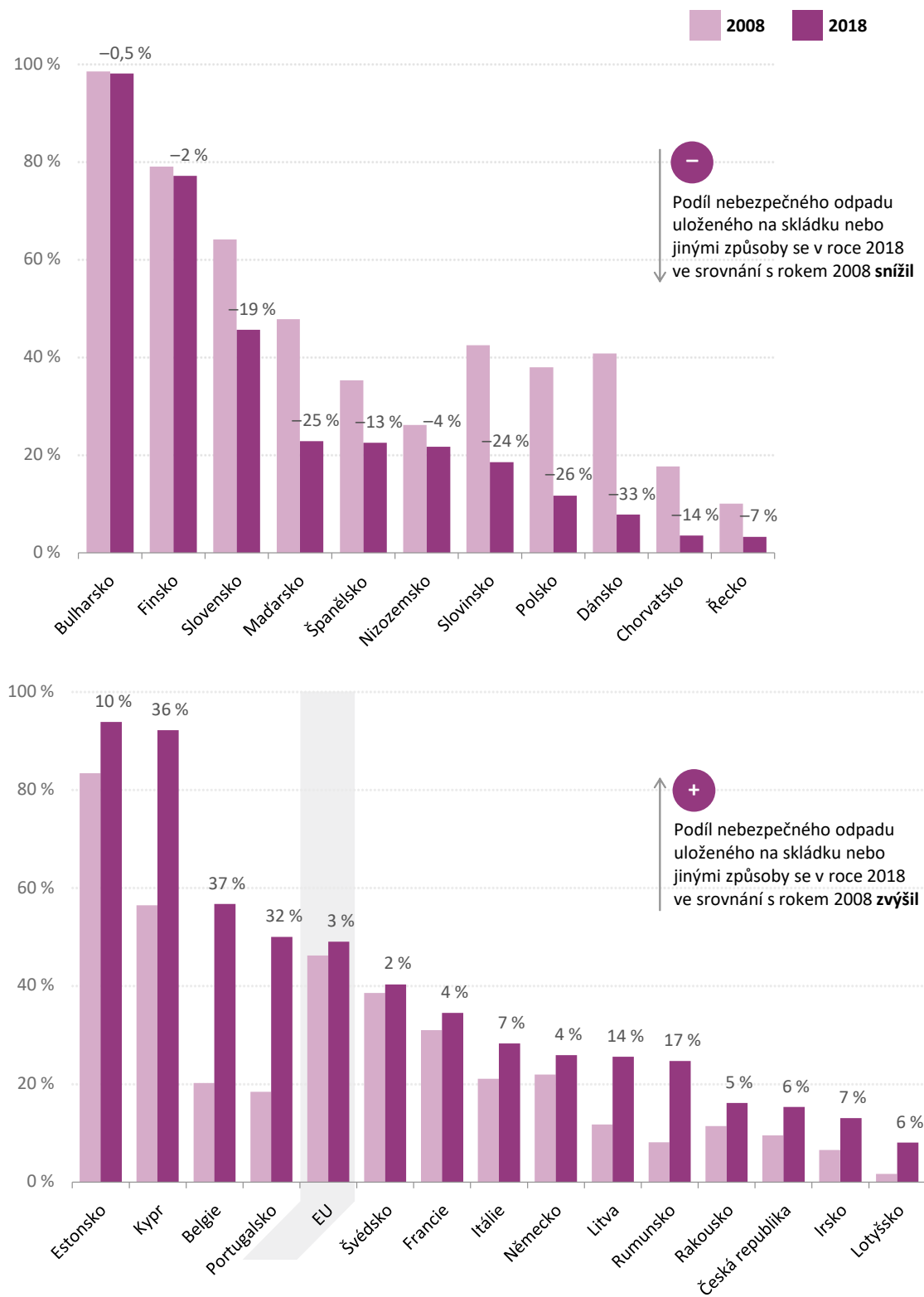
67 V souladu se zásadou hierarchie způsobů nakládání s odpady by mělo být odstraňování nebezpečného odpadu vyhrazeno tokům nebezpečného odpadu, jež nelze recyklovat nebo využít pro energetické účely, jako je odpad ze spalování nebezpečného odpadu. **Obrázek 13** ukazuje, že ve 14 členských státech se podíl nebezpečného odpadu uloženého na skládku nebo uloženého jinými způsoby od roku 2008 zvýšil.

---

⁷¹ Údaje Eurostatu o [odstraňování nebezpečných odpadů – spalování bez energetického využití](#).

⁷² Údaje Eurostatu o [odstraňování nebezpečných odpadů – ukládání na skládku a jiné](#).

Obrázek 13 – Podíl nebezpečného odpadu uloženého na skládku nebo uloženého jinými způsoby

Pozn.: na Maltě a v Lucembursku žádný nebezpečný odpad na skládku nebo jinými způsoby uložen nebyl.

Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu o ukládání na skládku a jiných způsobech odstraňování nebezpečného odpadu.

68 Mnohé členské státy vyvážejí svůj nebezpečný odpad k odstranění do jiného členského státu nebo mimo EU, tj. do zemí Evropského sdružení volného obchodu (viz [příloha III](#)). V roce 2018 bylo ze 7,6 milionu tun nebezpečného odpadu, které členské státy vyvezly, odstraněno 22 %. V roce 2021 navrhla Komise⁷³ zakázat veškerou přepravu odpadů určených k odstranění uvnitř i mimo EU s výjimkou případů, kdy členské státy mohou prokázat, že odpady není možné technicky proveditelným a ekonomicky životaschopným způsobem odstranit na jejich území. O návrhu jednájí Parlament a Rada (viz bod [82](#)).

69 Od roku 2030 budou členské státy muset omezit ukládání na skládku veškerého odpadu vhodného k recyklaci, včetně odpadu nebezpečného⁷⁴.

Pro nakládání s nebezpečným odpadem platí přísnější pravidla

70 Nakládání s nebezpečným odpadem podléhá přísnějším pravidlům než nakládání s jinými druhy odpadu (viz bod [23](#)). Ze studií vyplývá, že ačkoli členské státy tyto přísnější požadavky provedly ve vnitrostátním právu, jejich uplatňování bylo náročné, zejména pokud jde o sledovatelnost nebezpečného odpadu a zákaz směšování⁷⁵. Spolunormotvůrci tato pravidla v roce 2018 v poslední změně [rámcové směrnice o odpadech](#) ještě posílili.

71 Členské státy jsou povinny nebezpečný odpad sledovat od jeho vzniku až po konečné zpracování. Teoreticky by bylo možné toto sledování provádět pomocí údajů o vzniku, zpracování a pohybu nebezpečného odpadu. Dostupné údaje však takovou sledovatelnost neumožňují (viz body [49–50](#)).

---

⁷³ Článek 11 návrhu změny nařízení o přepravě odpadů, [COM/2021/709](#).

⁷⁴ [Internetová stránka Komise o ukládání odpadu na skládku](#).

⁷⁵ BiPRO, *Support to selected Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2017, BiPRO, *Support to Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2015.

72 **Rámcová směrnice o odpadech** nestanoví, jak by měla sledovatelnost od vzniku po konečné zpracování nebezpečného odpadu probíhat. Ve zprávě z roku 2017⁷⁶ se uvádí, že sledovatelnosti nebezpečného odpadu v regionech EU brání nejednotné a neslučitelné informace o nebezpečném odpadu vykazované různými hospodářskými subjekty, které s tímto odpadem nakládají.

73 Aby se mohly problémy související se sledovatelností nebezpečného odpadu vyřešit (viz body **71–72**), musely členské státy od roku 2020 zřídit elektronické registry nebezpečného odpadu vyprodukovaného a zpracovaného na jejich území. EU rovněž hodlá zřídit elektronický registr přepravy odpadů pro celou EU, včetně nebezpečného odpadu⁷⁷. V této fázi se neplánuje, že by si národní registry nebezpečného odpadu mohly se systémem EU pro přepravu odpadů vyměňovat informace.

74 Mísením různých toků nebezpečného odpadu mohou vzniknout další nebezpečné látky, které nebyly původně přítomny. Pokud se mísí nebezpečné odpady s nikoliv nebezpečnými odpady, může dojít k jejich kontaminaci a mohou se stát nevhodnými pro recyklaci. Nebezpečný odpad se také může rozředit. EU mísení nebezpečného odpadu zakázala v roce 1991⁷⁸. V roce 2017⁷⁹ bylo ve studii EU uvedeno, že členské státy provádí jen omezený počet inspekcí směšování nebo ředění nebezpečného odpadu.

Nezákonné obchodování s nebezpečným odpadem v EU

75 Kvůli přísnějším pravidlům pro nakládání s nebezpečnými odpady a bezpečnostním pravidlům vzniká hospodářským subjektům administrativní zátěž navíc a vyšší náklady na zpracování odpadu. Ve studii založené na dotazování mezi rafineriemi v roce 2013⁸⁰ se odhadovalo, že střední hodnota nákladů na nakládání se všemi nebezpečnými odpady v Evropě činila 238 EUR na tunu ve srovnání s 63 EUR na

⁷⁶ BiPRO, *Support to selected Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2017.

⁷⁷ Návrh změny nařízení o přepravě odpadů, COM/2021/709.

⁷⁸ Směrnice 91/689/EHS o nebezpečných odpadech.

⁷⁹ BiPRO, *Support to selected Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*, 2017.

⁸⁰ *2013 survey of waste production and management at European refineries*.

tunu v případně nikoliv nebezpečných odpadů⁸¹. Vzniká tak riziko nezákonného obchodování s nebezpečným odpadem, při němž subjekty vyprodukovaný odpad nevykáží jako nebezpečný a nezákonně jej uloží v EU nebo jej nezákonně přepraví uvnitř EU nebo mimo ni. Ve [zprávě](#) z roku 2016 se odhadovalo, že společnosti, které nebezpečný odpad odstraňují nezákonným způsobem, mohou ušetřit až 400 % nákladů.

Odpad nevykázaný jako nebezpečný

76 V roce 2021 bylo hlavním způsobem, jak nezákonně obchodovat s nebezpečnými látkami, vykázat nebezpečný odpad jako odpad nikoliv nebezpečný⁸². To lze provést například falešnými doklady o chemickém složení odpadu, falešnou analýzou vypracovanou laboratořemi, paděláním záznamů o nakládce či vykládce a záměrným označením nebezpečného odpadu jako odpadu nikoliv nebezpečného⁸³.

77 K dalším praktikám, které subjekty používají, aby nemusely odpad vykázat jako nebezpečný, patří jeho směšování s nikoliv nebezpečným odpadem, tj. rozředění koncentrace nebezpečných látek v odpadu, aby již nebylo možné nebezpečné vlastnosti ověřit (viz bod [74](#)), nebo klasifikace nebezpečného odpadu jako použitého zboží. Například odpad z elektrických a elektronických zařízení a použité automobilové součástky lze vykázat jako použité zboží, a mohou tak být recyklovány nebezpečným způsobem nebo ilegálně uloženy⁸⁴. Ve zprávě Komise⁸⁵ bylo uvedeno, že v roce 2017 zmizelo z legálního trhu 3,8 milionu použitých vozidel (viz [obrázek 14](#)).

---

⁸¹ Odhadované náklady přepočítané z USD na EUR za použití [směnného kurzu Eurostatu](#) za rok 2013.

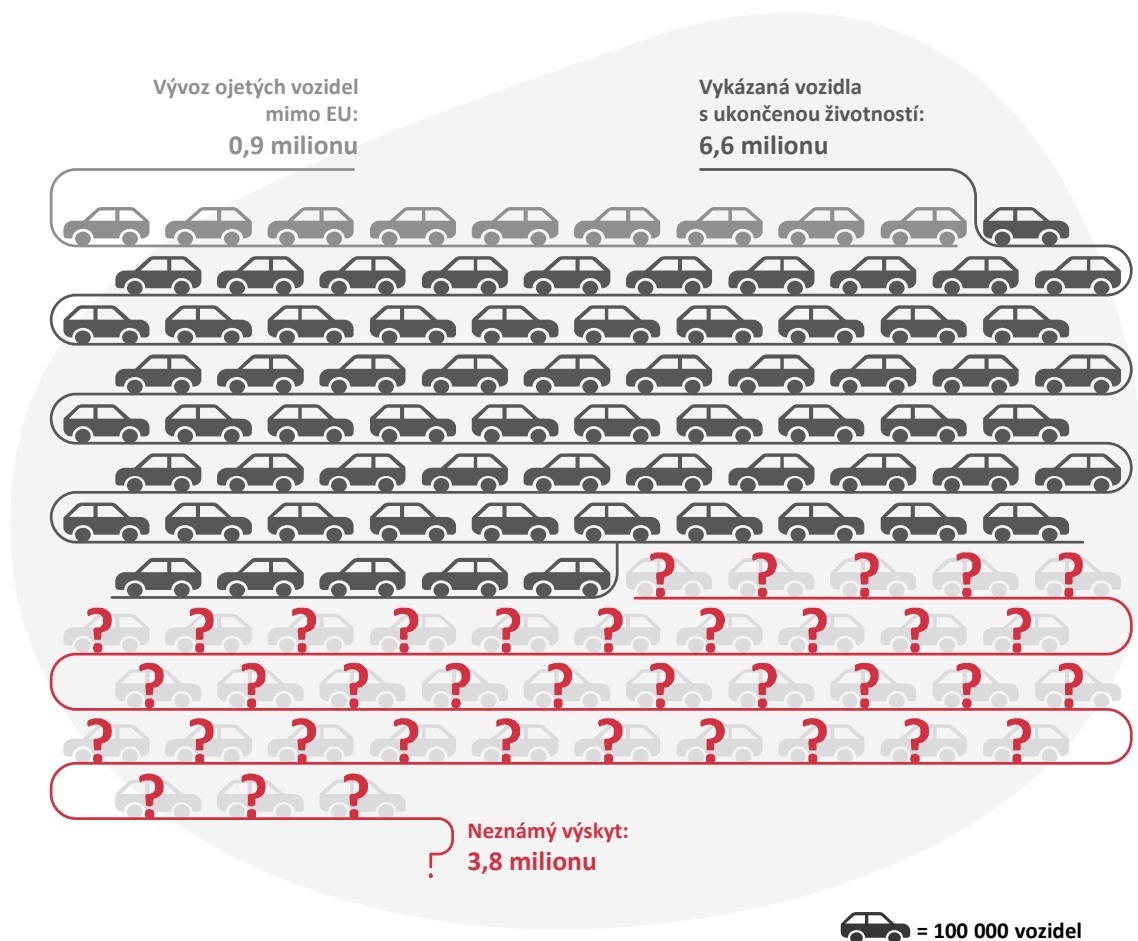
⁸² Europol, *Environmental crime in the age of climate change, Threat assessment 2022*.

⁸³ De Rosa S., *Ending illegal trafficking and disposal of hazardous waste in Italy: knowledge and solutions from impacted local communities*, 2016.

⁸⁴ Světová celní organizace, článek *Illegal waste trafficking: more data is key to getting a better grip on this trade*, 2019, Program OSN pro životní prostředí, *Used vehicles and the environment*, 2020.

⁸⁵ *Hodnocení směrnice o vozidlech s ukončenou životností*, SWD(2021) 60 Komise.

Obrázek 14 – Neznámé místo výskytu vozidel v EU v roce 2017

Zdroj: EÚD na základě [hodnocení směrnice o vozidlech s ukončenou životností provedeného v roce 2021](#) Komisí.

Nezákonné ukládání

78 Nezákonné ukládání nebezpečného odpadu je rozšířeným způsobem nezákonného obchodování s odpady⁸⁶. Nebezpečný odpad může být uložen ve schválených lokalitách bez dodržení právních norem, ponechán na staveništích nebo zemědělsky využívaných polích nebo uložen v neschválených lokalitách nebo v lomech⁸⁷. Při [operaci Interpolu](#) v roce 2017 zaměřené na nebezpečný odpad bylo zjištěno, že nejčastějším druhem nezákonně uloženého nebezpečného odpadu v Evropě byl stavební a demoliční odpad, odpady z automobilového průmyslu (vozidla s ukončenou životností, automobilový olej a automobilové baterie) a chemické odpady

⁸⁶ Suvantola L. a kol., *Blocking the loopholes for illicit waste trafficking (Blockwaste)*, 2017.

⁸⁷ De Rosa S., *Ending illegal trafficking and disposal of hazardous waste in Italy: knowledge and solutions from impacted local communities*, 2016.

(prošlé léčivé přípravky, kaly, barvy, pesticidy a vyčíněná kůže). Případ nezákonného ukládání nebezpečného odpadu je popsán v [rámečku 6](#).

Rámeček 6

Nezákonné ukládání nebezpečného odpadu v Itálii

V regionu Kampánie se od konce 80. let minulého století nezákonně spaluje a ukládá toxický odpad. Ze studie o nezákonně ukládaném nebezpečném odpadu v Itálii vyplývá, že od ledna 2012 do srpna 2013 bylo v regionu nahlášeno 6 034 toxických požárů⁸⁸.

V důsledku protestů občanů vyvolaných narůstajícími zdravotními problémy zaznamenanými u okolního obyvatelstva rozhodla italská vláda v roce 2014 posílit sankce za takovéto postupy. V roce 2021 bylo přesto hlášeno 1 406 požárů odpadů⁸⁹.

Nedovolená přeprava odpadů v EU nebo mimo ni

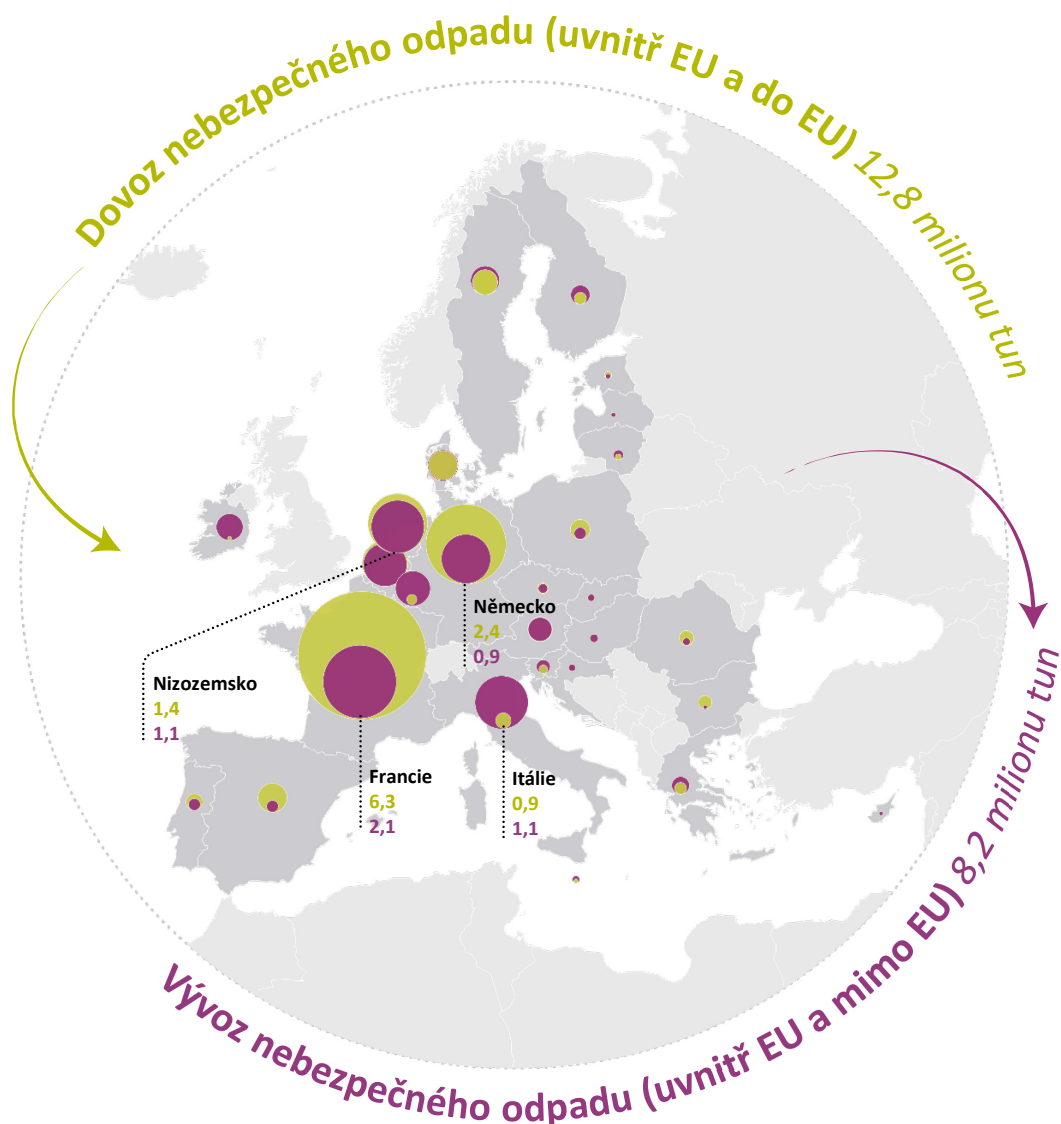
79 Jak ukazuje [obrázek 15](#), malá část nebezpečného odpadu v EU (8,2 milionu tun v roce 2020) se legálně přepravuje mezi členskými státy (7,3 milionu tun) a mimo EU do zemí OECD a Evropského sdružení volného obchodu (0,9 milionu tun). Zpracování nebezpečného odpadu vyžaduje specializovaná zpracovatelská zařízení, která nemusí být v zemi původu dostupná. Zpracování v jiných členských státech nebo mimo EU může také představovat hospodárnější možnost.

⁸⁸ De Rosa S., *Ending illegal trafficking and disposal of hazardous waste in Italy: knowledge and solutions from impacted local communities*, 2016.

⁸⁹ Italská vláda – ministerstvo vnitra, *Terra dei fuochi: diminuiti i roghi di rifiuti grazie all'incremento dei controlli*, 2022.

Obrázek 15 – Povolený pohyb nebezpečného odpadu uvnitř EU a mimo EU v roce 2020

Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu o [pohybu nebezpečného odpadu](#).

80 Toky nebezpečného odpadu v roce 2020, kterých se nedovolená přeprava dotýkala nejvíce, byla elektrická a elektronická zařízení, vozidla s ukončenou životností a plasty obsahující nebezpečné složky⁹⁰. OLAF odhaduje, že 30 % veškerého přepraveného odpadu v EU a z EU je nepovoleného⁹¹. Příklad nepovolené přepravy je uveden v [rámečku 7](#).

⁹⁰ Analýza národních zpráv podle Basilejské úmluvy za rok 2020 provedená EÚD.

⁹¹ Zpráva o činnosti úřadu OLAF za rok 2021.

Rámeček 7

Audit ukázal, jak se nebezpečný odpad přepravuje na černém trhu

V [nařízení o přepravě odpadů](#) se odpady klasifikují buď jako odpady z tzv. zeleného seznamu s méně přísnými požadavky na přepravu, nebo jako odpady z tzv. žlutého seznamu s přísnějšími požadavky.

Při společném auditu z roku 2012 zaměřeném na prosazování [nařízení o přepravě odpadů](#), který provedly nejvyšší kontrolní instituce sedmi členských států a Norska⁹², se zjistilo, že nebezpečný odpad se často dováží nebo vyváží jako „zboží“ nebo jako „odpad ze zeleného seznamu“, aby se dovozci a vývozci vyhnuli přísnějším postupům vztahujícím se na „odpad ze žlutého seznamu“.

81 Nezákonné obchodování s odpadem je lukrativní. Odhaduje se, že jen v případě nezákonného obchodování s nebezpečným odpadem činí roční příjmy 1,5 miliardy až 1,8 miliardy EUR⁹³, přičemž riziko sankcí je nízké⁹⁴. Odhalení, vyšetřování a stíhání jsou zřídka a pokuty nízké⁹⁵.

82 Nezákonné obchodování se v posledním desetiletí zvýšilo a očekává se, že se bude dále zvyšovat⁹⁶ s tím, jak narůstá objem vzniklého nebezpečného odpadu, v platnost vstupují přísnější pravidla pro zpracování nebezpečného odpadu a jeho vývoz se stává obtížnější⁹⁷. Komise přijala opatření k řešení této problematiky. V roce 2021 navrhla zakázat přepravu nebezpečného odpadu určeného k odstranění, zlepšit kontroly přepravy uvnitř EU a zvýšit sankce a pokuty. Navrhla také, aby se nezákonný sběr, přeprava, využití nebo odstraňování nebezpečného odpadu staly trestným činem změnou [směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí](#). Podle stavu v září 2022 o obou legislativních návrzích jedná Parlament a Rada.

⁹² *Joint report based on eight national audits, Coordinated audit on the enforcement of the European Waste Shipment Regulation*, 2012.

⁹³ Evropský úřad pro životní prostředí, *Implement for Life – Crime and Punishment*, 2020.

⁹⁴ [Přezkum 04/2021](#): Opatření a stávající výzvy EU v oblasti elektronického odpadu.

⁹⁵ Basel Institute on Governance, prezentace na webináři: *Illegal waste trade: what's driving this multi-billion dollar transnational crime and what could stop it?*, 2021.

⁹⁶ Internetová stránka Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu o platovém a nebezpečném odpadu.

⁹⁷ Obradović M. a kol., *Dumping and illegal transport of hazardous waste, danger of modern society*, 2014.

Výzvy a příležitosti

83 Nebezpečný odpad ohrožuje lidské zdraví a životní prostředí v několika ohledech. Nakládání s ním podléhá v EU omezující právní úpravě a platí pro něj přísnější pravidla než pro jiný odpad. EU podniklo iniciativy, které mají zlepšit nakládání s nebezpečným odpadem, posílit legislativu, vést k vypracování strategií a poskytnout financování na podporu projektů v oblasti nakládání s odpady. Proti členským státům, které neprovedly požadavky EU ve vnitrostátním právu, zahájila Komise řadu řízení o nesplnění povinnosti (viz body [22–31](#)).

84 Produkce nebezpečného odpadu nepřetržitě roste a předpokládá se, že v budoucnosti poroste dále. V oblasti nakládání s nebezpečným odpadem v EU přetrvává několik výzev:

- řešit rostoucí objem nebezpečného odpadu prevencí jeho vzniku ve všech možných případech,
- zlepšit klasifikaci nebezpečného odpadu,
- vyjasnit rozdíl mezi objemem nebezpečného odhadu, který je vykázan jako vyprodukovaný a jako zpracovaný, a zajistit sledovatelnost od vzniku po konečné zpracování,
- omezit odstraňování nebezpečného odpadu a tam, kde je to možné, podpořit jeho recyklaci,
- zabývat se nezákonným obchodováním s nebezpečným odpadem.

85 Komise podnikla kroky ke zlepšení klasifikace nebezpečného odpadu, která má zásadní význam pro jeho řádné určení a zpracování. Pro členské státy i držitele odpadu je však zajištění jednotné klasifikace nebezpečného odpadu stále náročné. Komise by mohla tento problém vyřešit tak, že by například dále sladila různé platné předpisy EU (viz body [32–37](#)).

86 Předcházení vzniku nebezpečného odpadu je nanejvýš důležité a v předpisech EU je již stanoveno jako priorita. Hospodářské subjekty mohou svůj nebezpečný odpad omezit tím, že zavedou ekodesign a sníží používání nebezpečných látek ve výrobních postupech. Pokud by spotřebitelé měli o přítomnosti nebezpečných látek ve výrobcích více informací, umožnilo by jim to přijímat udržitelnější rozhodnutí. To by naopak ovlivnilo, jak hospodářské subjekty navrhují své výrobky, a zabraňovalo vzniku nebezpečného odpadu. Komise by například mohla zvážit, zda nerozšířit využívání

digitálního pasu na více výrobků, které na konci své životnosti produkují nebezpečný odpad. Odstranění nedostatků v uplatňování zásady „znečišťovatel platí“, což Komise zamýšlí provést v roce 2024 v souvislosti s [akčním plánem EU pro nulové znečištění z roku 2021](#), je příležitostí zajistit, aby byli znečišťovatelé převzali za svůj odpad větší zodpovědnost (viz body [38–47](#)).

87 Mezi údaji o nebezpečném odpadu vzniklém a zpracovaném v EU je rozdíl 21 % a současné údaje nedostačují na zajištění jeho sledovatelnosti. Je tedy zřejmé, že příslušné údaje o nebezpečném odpadu je třeba zlepšit. Komise by například mohla zvážit stanovení minimálních provozních podmínek pro elektronické registry nebezpečného odpadu v členských státech a jejich sladění s evropským registrem přepravy odpadů. Mohlo by vytvořit příležitost, jak lépe sledovat nebezpečný odpad od jeho vzniku až po konečné zpracování (viz body [48–50a](#) a [70–73](#)).

88 Nebezpečný odpad musí zpracovávat zvláštní zpracovatelská zařízení za dodržování požadavků na bezpečnost. Tomu stále brání různé obtíže, například to, že subjekty směšují nebezpečný odpad při jeho zpracování s jinými druhy odpadu. Navzdory iniciativám EU se většina nebezpečného odpadu nadále odstraňuje místo toho, aby se připravovala k opětovnému použití, recyklovala nebo využívala. Zejména recyklace nebezpečného odpadu by mohla těžit z vývoje nových technologií. Potřeba zlepšit technologie a kapacity pro využití kritických surovin z odpadu by také podporovala strategickou autonomii EU. Nařízení o taxonomii nabízí příležitost, aby do recyklačních činností směřovalo více soukromých investic. Mohlo by to vyřešit problém nebezpečného odpadu, který není v současné době možné životaschopným způsobem recyklovat. Lepší dekontaminační postupy a lepší postupy při nakládání s odpady v členských státech i u držitelů odpadů by navíc mohly otevřít nové tržní příležitosti pro výsledek recyklace (viz body [51–69](#) a [74](#)).

89 V neposlední řadě zůstává nezákonné ukládání nebezpečného odpadu lukrativním obchodem s nízkou mírou odhalování a sankcí. Možnosti nezákonného obchodování s nebezpečným odpadem by mohlo omezit využití digitalizace, které napomáhá lepšímu sledování nebezpečného odpadu, a více odrazující sankční mechanismus. K omezení nezákonného obchodování s nebezpečným odpadem by mohl dále přispět zákaz veškeré přepravy odpadů určených k odstranění uvnitř i mimo EU, který Komise navrhla v roce 2021 (viz body [75–82](#)).

Tento přezkum přijal senát I, jemuž předsedá Joëlle Elvingerová, členka Účetního dvora, v Lucemburku na svém zasedání dne 14. prosince 2022.

Za Účetní dvůr

Tony Murphy
předseda

Přílohy

Příloha I – Předpisy EU vztahující se k nebezpečnému odpadu

Nakládání s odpady

- o Rámcová směrnice o odpadech – [směrnice 2008/98/ES](#)
- o Evropský seznam odpadů – [rozhodnutí Komise 2000/532/ES](#)

Činnosti související s odpady

- o Sklárky odpadů – [směrnice 1999/31/ES](#)
- o Nařízení o přepravě odpadů – [nařízení \(ES\) č. 1013/2006](#)
- o Trestněprávní ochrana životního prostředí – [směrnice 2008/99/ES](#)
- o Průmyslové emise (spalování odpadu a zpracování odpadu) – [směrnice 2010/75/EU](#)
- o Kontrola nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek – [směrnice 2012/18/EU](#)
- o *Návrh revize směrnice o průmyslových emisích (2022)*
- o *Návrh nového nařízení o přepravě odpadů (2021)*
- o *Návrh revize směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí (2021)*

Zvláštní toky odpadů

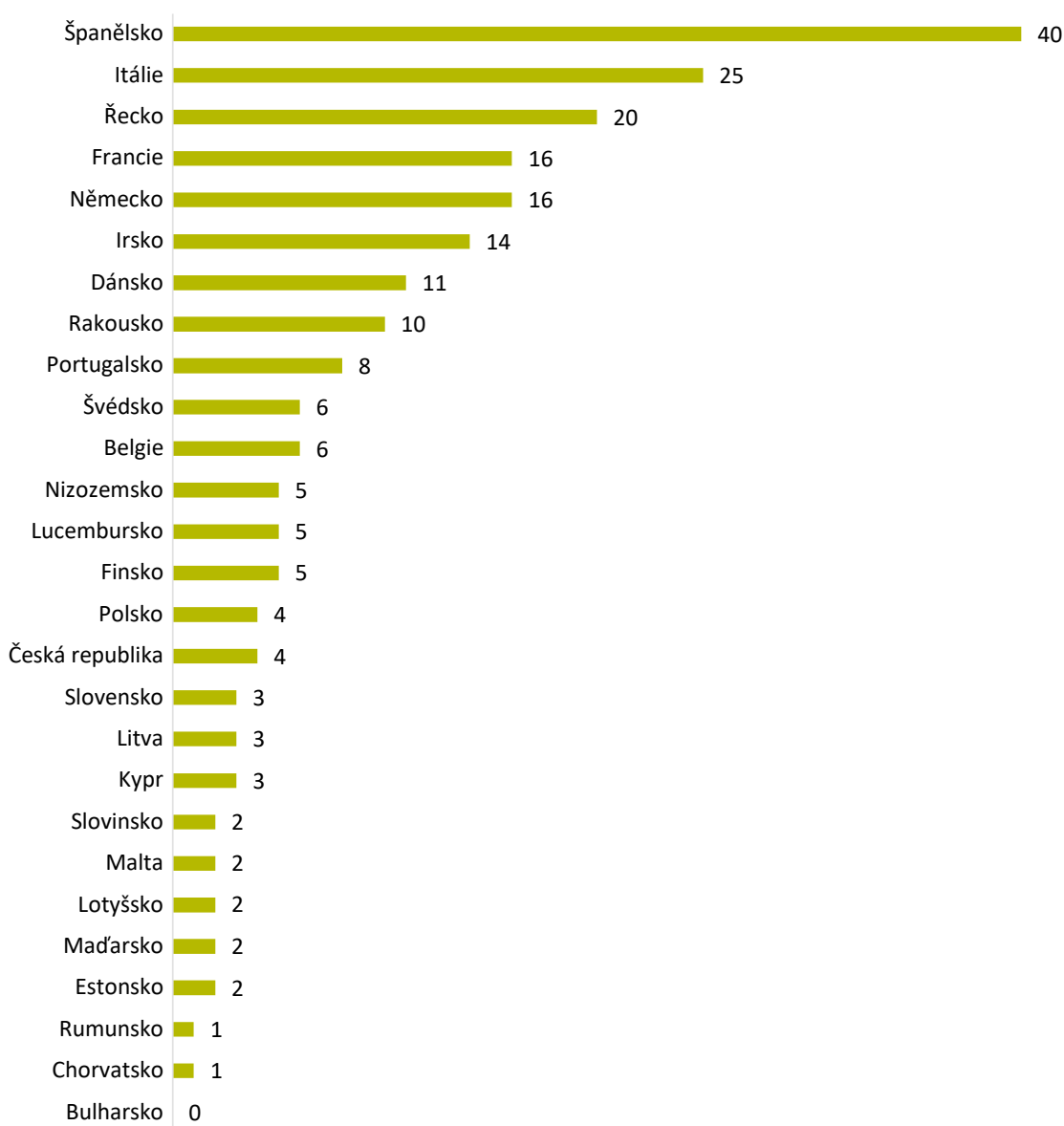
- o Obaly a obalové odpady – [směrnice 94/62/ES](#)
- o Odstraňování PCB/PCT – [směrnice 96/59/ES](#)
- o Vozidla s ukončenou životností – [směrnice 2000/53/ES](#)
- o Baterie a akumulátory – [směrnice 2006/66/ES](#)
- o Odpady z těžebního průmyslu – [směrnice 2006/21/ES](#)

- Omezení používání nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních – [směrnice 2011/65/EU](#)
- Odpadní elektrická a elektronická zařízení (OEEZ) – [směrnice 2012/19/EU](#)
- Recyklace lodí – [nařízení \(EU\) č. 1257/2013](#)
- Perzistentní organické znečišťující látky – [nařízení \(EU\) 2019/1021](#)
- *[Návrh nového nařízení o bateriích a akumulátorech \(2020\)](#)*

Příloha II – Řízení o nesplnění povinnosti týkající se nebezpečného odpadu

V období 1990–2022 zahájila Komise řízení o nesplnění povinnosti proti členským státům, jak je uvedeno v tabulce níže. Tabulka nezahrnuje řízení o nesplnění povinnosti zahájená v témže období proti Spojenému království.

Tato řízení o nesplnění povinnosti se konkrétně týkala tématu nebezpečného odpadu a polychlorovaných bifenylů (PCB) a polychlorovaných terfenylů (PCT). PCB a PCT jsou skupina syntetických chemických látek, které se používají hlavně v elektrických zařízeních. Tyto látky, které se široce používaly v minulosti, jsou v EU od roku 1985 kvůli jejich dopadům na životní prostředí omezeny.

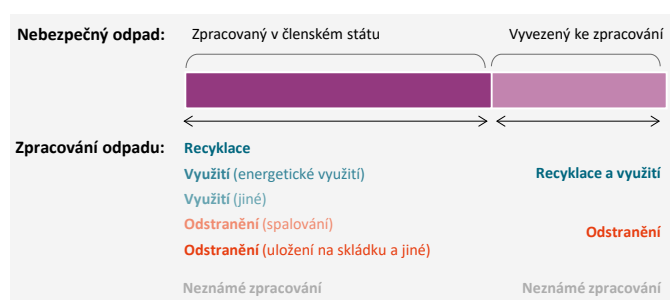
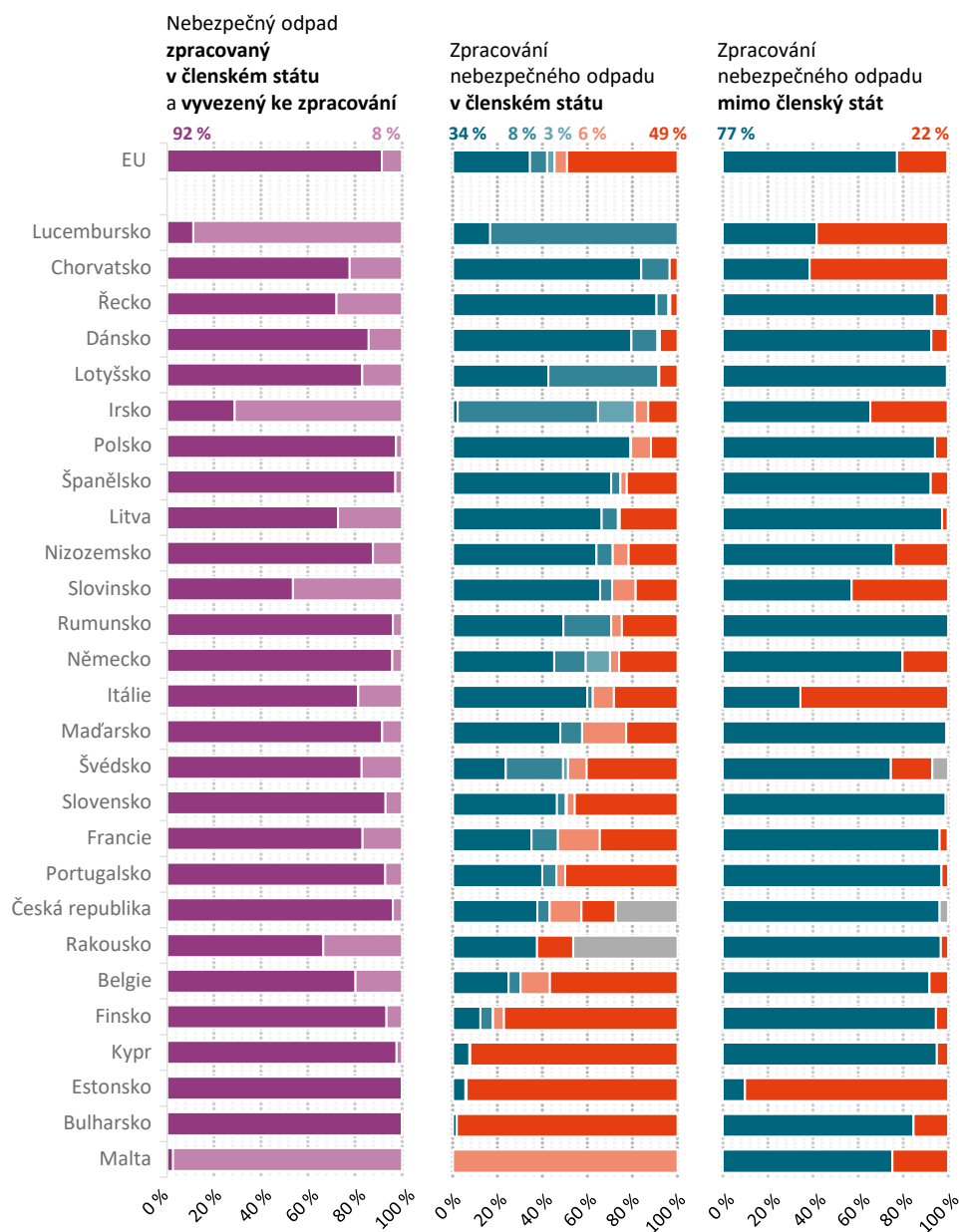

Zdroj: EÚD.

Příloha III – Zpracování nebezpečného odpadu v roce 2018

Následující graf zachycuje, jak se nebezpečný odpad zpracovával v roce 2018 v EU a v každém členském státě. Ukazuje i zpracování nebezpečného odpadu vyvezeného každým členským státem a EU, avšak kvůli dostupným údajům méně podrobně.

Zdroj: EÚD.

Glosář

Bioakumulativní: pojem, který popisuje chemické látky, které se ukládají v tkáních rostlin a zvířat, protože jsou absorbovány rychleji, než je rychlost metabolického rozkladu.

Ekodesign: způsob návrhu výrobku, který minimalizuje jeho dopad na životní prostředí ve všech fázích jeho životního cyklu.

Energetické využití: použití spalitelného odpadu k výrobě energie spalováním s využitím takto vzniklého tepla.

Evropský fond pro regionální rozvoj: fond EU, který posiluje hospodářskou a sociální soudržnost v EU financováním investic, které snižují nerovnováhu mezi regiony.

Horizont 2020: program EU pro financování výzkumu a inovací na období 2014–2020.

LIFE: finanční nástroj, který podporuje provádění environmentální a klimatické politiky EU prostřednictvím spolufinancování projektů v členských státech.

Odpad z tzv. žlutého seznamu: odpad, který nelze dovážet ani vyvážet k využití bez předchozího písemného oznámení nebo souhlasu orgánů příslušných zemí; zahrnuje i nebezpečný odpad.

Odpad z tzv. zeleného seznamu: odpad, který lze dovážet nebo vyvážet k využití bez předchozího písemného oznámení nebo souhlasu orgánů příslušných zemí.

Odstraňování odpadů: způsob zpracování odpadu, při němž je odpad ponechán na otevřené skládce, uložen pod zemí, uložen ve vodním útvaru, nádrži či laguně nebo injektován do sondy, solného dómu nebo přírodního úložiště.

Perzistentní organické znečišťující látky: chemické látky, které odolávají rozkladu a jsou schopny dálkového přenosu a zůstávají po dlouhou dobu v životním prostředí neporušené.

Rozšířená odpovědnost výrobce: přístup, kterým se odpovědnost výrobce za životní prostředí rozšiřuje o fázi životního cyklu výrobku, která nastává poté, co jej spotřebitel přestal používat, včetně recyklace a odstranění.

Ukládání na skládku: odstranění nebezpečného odpadu řízeným povrchovým uložením.

Zásada „znečišťovatel platí“: zásada, podle níž subjekty, které způsobují nebo by mohly způsobit znečištění, musí nést náklady na jeho prevenci, kontrolu nebo nápravu.

Tým EÚD

Tento přezkum EÚD o opatřeních EU proti rostoucímu množství nebezpečného odpadu přijal senát I, který se zaměřuje na udržitelné využívání přírodních zdrojů a jemuž předsedá členka Joëlle Elvingerová. Úkol vedla členka EÚD Eva Lindströmová a podporu jí poskytovali vedoucí kabinetu Katharina Bryanová, tajemník kabinetu Johan Stalhammar a ekonom kabinetu Andrzej Robaszewski, vyšší manažerka Florence Fornaroliová, vedoucí úkolu Mihaela Văcărașuová a auditoři Xavier Ignasi Farrero González, Lucia Roscaová, Małgorzata Frydelová a Vasileia Kalafatiová. Grafickou podporu zajišťovala Marika Meisenzahlová. Jazykovou podporu poskytovala Laura McMillanová.

Zleva doprava: Xavier Ignasi Farrero González, Vasileia Kalafatiová, Małgorzata Frydelová, Eva Lindströmová, Andrzej Robaszewski, Mihaela Văcărașuová, Florence Fornaroliová, Katharina Bryanová, Laura McMillanová a Marika Meisenzahlová.

AUTORSKÁ PRÁVA

© Evropská unie, 2023

Politiku opakovaného použití dokumentů Evropského účetního dvora (EÚD) upravuje [rozhodnutí Evropského účetního dvora č. 6-2019](#) o politice týkající se veřejně přístupných dat a opakovaném použití dokumentů.

Pokud není uvedeno jinak (například v jednotlivých upozorněních o ochraně autorských práv), je obsah EÚD vlastněný EU předmětem licence [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Je proto pravidlem, že opakované použití je povoleno za podmínky, že je uveden zdroj a případné změny jsou označeny. Osoby opakovaně používající obsah EÚD nesmí zkreslit původní význam nebo sdělení. EÚD nenese za jakékoli důsledky opakovaného použití odpovědnost.

Pokud konkrétní obsah zobrazuje identifikovatelné fyzické osoby, například na obrázcích zaměstnanců EÚD, nebo zahrnuje díla třetích stran, je nutno získat další povolení.

Je-li povolení poskytnuto, toto povolení ruší a nahrazuje výše uvedené obecné povolení a musí jasně uvádět veškerá omezení týkající se použití.

K použití nebo reprodukci obsahu, který není ve vlastnictví EU, může být nezbytné požádat o svolení přímo držitele autorských práv:

Rámeček 1, obrázky 2, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14 – ikony: obrázky byly vytvořeny s použitím zdrojů z platformy [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Všechna práva vyhrazena.

Programové vybavení nebo dokumenty, na něž se vztahují práva průmyslového vlastnictví, jako patenty, ochranné známky, zapsané (průmyslové) vzory, loga a názvy, jsou z politiky EÚD pro opakované použití vyloučeny.

Internetové stránky orgánů a institucí Evropské unie využívající doménu europa.eu obsahují odkazy na stránky třetích stran. Protože nad jejich obsahem nemá EÚD žádnou kontrolu, doporučujeme seznámit se s jejich vlastními zásadami ochrany soukromí a politikou v oblasti autorských práv.

Používání loga EÚD

Logo EÚD nesmí být použito bez předchozího souhlasu EÚD.

Tento přezkum se zabývá opatřeními EU v oblasti nebezpečného odpadu. Nebezpečný odpad může ohrožovat lidské zdraví a životní prostředí. Iniciativy EU se zaměřují na jeho prevenci, ale objem nebezpečného odpadu od roku 2004 stále roste. Jeho bezpečnému zpracování brání obtíže, například se spolehlivým sledováním tohoto odpadu. Více než 50 % nebezpečného odpadu v EU se odstraňuje. Recyklaci omezují technické obtíže a nedostatek tržních příležitostí pro její výsledky. Kromě toho nezákonné obchodování s nebezpečným odpadem zůstává lukrativním podnikáním. Budoucí výzvy představuje řešení rostoucího objemu nebezpečného odpadu, zlepšení jeho klasifikace, zajištění sledovatelnosti odpadu od vzniku po konečné zpracování, omezení jeho odstraňování vyšší mírou recyklace a potírání nezákonného obchodování s nebezpečným odpadem.

EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Lucemburk
LUCEMBURSKO

Tel.: +352 4398-1

Dotazy: eca.europa.eu/cs/Pages/ContactForm.aspx
Internetová stránka: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR